บทความทดลองเสนอ

เรื่อง

พาณิชยการของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า

The Commercializing Ultra-Royalist Movements

โดย

ทศพล ทรรศนกุลพันธ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นำเสนอครั้งแรกในงานไทยศึกษา ณ ประเทศญี่ปุ่น

7-8 กรกฎาคม 2555

(บทความฉบับนี้อยู่ในลักษณะการเสนอกรอบการวิเคราะห์ใหม่ จึงยังมีข้อถกเถียงในการอ้างอิงทางวิชาการ)

บทคัดย่อ

พาณิชยการของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า

ทศพล ทรรศนกุลพันธ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าเป็นเครือข่ายทางสังคมที่เชื่อมโยงกันด้วยการสื่อสารและกิจกรรมเชิงพาณิชย์โดยหยิบฉวยเอาสถาบันกษัตริย์มาเป็นสัญลักษณ์ร่วมในการขับเคลื่อนขบวนการ ทั้งนี้กลุ่มที่อยู่ในเครือข่ายนี้มีทั้งกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง กลุ่มทุน หน่วยงานของรัฐ สื่อ และมวลชนที่อยู่ในฐานะผู้ประกอบการและผู้บริโภคความหมายของสัญลักษณ์ กระบวนการพาณิชยการนั้นอาศัยวิธีการสื่อสารที่ง่าย แพร่หลาย ไม่ต้องอธิบายในเชิงเหตุผล และกระทำซ้ำในโครงเรื่องเล่าเดิมๆ เพื่อประกอบสร้างอารมณ์ความรู้สึกที่แรงกล้าต่อสถาบันกษัตริย์ โดยผู้เล่น หรือกลุ่มต่างๆที่อยู่ในเครือข่ายนี้ ได้ใช้ภาพลักษณ์ของสถาบันกษัตริย์มาช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กรตนด้วยการหยิบยืมมาในรูปแบบของการเทิดทูนสถาบัน ทั้งนี้การทำโฆษณาประชาสัมพันธ์กิจกรรมส่งเสริมการขายเชิงภาพลักษณ์อาจแสดงออกมาในรูปแบบของสื่อประเภทต่างๆมากมาย รวมถึงการดำเนินกิจกรรมเชิงการเมืองของบางกลุ่ม เช่น การนำสัญลักษณ์ที่มีความหมายเชิงนัยยะที่เชื่อมโยงกับสถาบันมาใช้ในการชุมนุมและเดินขบวน อาทิ แฟชั่นที่ต่อมากลายเป็นชื่อเรียกกลุ่มมวลชน “เสื้อเหลือง” ขบวนการเหล่านี้มักใช้เนื้อหาเกี่ยวกับ การคิดดี ทำดี สามัคคี รักชาติ เพื่อถวายแด่ในหลวง มาเป็นเครื่องมือสะกดความคิดเห็นต่างของกลุ่มที่มีอยู่อย่างหลากหลายในสังคมไทย จนทำให้เกิดขบวนการโต้กลับต่อวาทกรรมดังกล่าว และมีการให้ข้อมูลตรงข้ามออกมาจนมีส่วนลดความชอบธรรมเชิงสัญลักษณ์ของสถาบันกษัตริย์ อย่างไรก็ดีการครอบงำเชิงสัญลักษณ์ยังมีอิทธิพลสูงทำให้เกิดผลทางกฎหมายที่มีลักษณะยกเว้นหลักการทั่วไปเมื่อต้องปรับใช้กับกรณีที่ขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าแอบอ้างเพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างความชอบธรรมแก่กลุ่มตน ซึ่งปฏิบัติการพาณิชยการของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าก็ได้สร้างผลกระทบต่อสถานะของสถาบันกษัตริย์ในสังคมไทยอย่างไพศาล

คำสำคัญ; ขบวนการนิยมเจ้า, พาณิชยการ, เครือข่ายทางสังคม, ผลทางกฎหมาย, สถาบันกษัตริย์

Abstract

The Commercializing Ultra-Royalist Movements.

Tossapon Tassanakunlapan

Faculty of Law, Chiangmai University

The Ultra-Royalist Movements is a Social Networks which has been connecting each other by commercialization process: adopt an image of Monarchy as a common symbol for them. Those groups consist of beneficial groups, Political groups, Capitalists, Authorities, Press and Mass; political entrepreneurs and symbolic consumers. Commercialization, reproducing an easy and infrangibly "message" or the same "plot" to propaganda via a prevailing communication tools, were used as a methods to construct a passion to the Monarchy by those Ultra-Royalist actors or groups. The Ultra-Royalist actors or groups have brought a symbol of Monarchy to promote their image on behalf of a Brands Marketing strategy. They build up the networks of emotions and feelings through many public-relation and commercial activities such as public media, multi-media and political movements' activities: adapting signifiers which could signify the Royalty to Monarchy; political fashion that became a sign of "Yellow-Shirt" Movements. The vary Anti Ultra-Royalist movements, who rise up against them, will be suppressed in the name of "virtue", "unity", "patriotism" and "royalism" which could dominated those diversity voices. Thus, The Counter-Discourses were happened in forms of counter-information that could decrease Symbolic Power of Monarchy unpredictably. However, Symbolic Domination still highly remain and affect to legal consequence in a state of exceptions for many cases and issues, especially when it came to the dispute that Ultra-royalist Movements try to claim their Exclusive Legitimacy. Hence, the Commercialization of Ultra-royalist Movements has been occurring, the stability of Monarchy status in Thai Society received a vigorous impacted.

Keywords; Royalist Movement, Commercializing, Social Network, Legal consequence, Monarchy

บทนำ

บทความทดลองนำเสนอเรื่อง “พาณิชยการของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า” นี้ เป็นความพยายามของผู้เขียนในการเสนอประเด็นข้อถกเถียงใหม่ในการทำความเข้าใจและวิพากษ์สังคมไทยที่มีภาวะ “นิยมเจ้า” อย่างเข้มข้นเหนือรัฐอื่นๆ ที่ประกาศตนว่าเป็นประชาธิปไตยซึ่งต้องธำรงไว้ซึ่งนิติรัฐและการประกันสิทธิมนุษยชนของบุคคลทั้งหลายไว้เป็นสำคัญเบื้องต้น กล่าวคือ หากต้องเลือกระหว่าง การปกปักษ์รักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน กับ การรักษาสถาบันทางสังคมใดๆ เอาไว้แล้ว รัฐจำต้องเลือกชีวิตของประชาชนไว้เป็นพื้นฐาน แต่การดังกล่าวอาจไม่แน่ชัดในสังคมไทยเมื่อต้องเผชิญกับวิกฤตกาลความขัดแย้งและความรุนแรงนับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2548 จนถึงปัจจุบัน และยังไม่อาจคะเนได้ว่าจะเบาบางลงเมื่อใด

บทความชิ้นนี้ได้เลือกใช้วิธีการใหม่ในการสร้างข้อถกเถียง โดยพยายามไม่ใช้ข้อมูลชั้นต้นที่ต้องเจาะลึกอ้างอิงข้อมูลหลักฐานของราชการ หรือข้อมูลเชิงวิชาการ แต่จะพยายามหยิบฉวยเอาข้อมูลข่าวสารในรูปแบบสะดวกง่าย อยู่ในการรับรู้ เข้าถึงของบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะสื่อผสมผสานที่ได้รับความนิยมในสังคมและพบเห็นได้ง่ายทั่วไป เช่น ภาพถ่าย เพลง วีดิทัศน์ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านอินเตอร์เน็ต เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าโดยทั่วไปแล้วประชาชนชาวไทยได้รับข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวันประเภทใดบ้าง

บทความชิ้นนี้จะมีการนำกรอบวิเคราะห์เชิงสุนทรียศาสตร์เข้ามาช่วยวิพากษ์ให้เห็นถึงการแบ่งแยกการรับรู้ของคนในสังคมไทย แต่มิได้เลือกเอากรบวิชาการที่มีความซับซ้อนเข้าถึงยาก กลับกันผู้วิจัยได้นำกรอบการประยุกต์ใช้ข้อมูลข่าวสารในเชิงการตลาดเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ “ภาพลักษณ์” และ “ตระหนักถึงสัญลักษณ์ของสถาบันหรือขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง” จึงได้นำกรอบเรื่องการสร้าง “ยี่ห้อ” (Branding) มาเป็นกรอบหลัก เนื่องจากมีกระบวนการสื่อสารอย่างบูรณาการเข้ากับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า

อนึ่ง สาเหตุที่เลือกหัวข้อที่ไม่น่าจะเกี่ยวข้อกับกฎหมายเช่นนี้มาถกเถียง ก็ด้วยเหตุที่ว่าคำพิพากษาและการบังคับใช้กฎหมายในรัฐไทยหลายคดีที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมืองและคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐ มีความอ่อนไหว และสั่นคลอนบรรทัดฐานทางกฎหมายอย่างเห็นได้ชัดในหลายคดี บทความชิ้นนี้จึงพยายามเสนอว่า แท้ที่จริงแล้ว ในกระบวนการยุติธรรมและโครงสร้างนิติวิธีไทยมีความสัมพันธ์กับเรื่องสุนทรียศาสตร์อยู่มาก กล่าวคือ บรรทัดฐานในเชิงตรรกะเหตุผล อาจทำงานไม่ได้ในบางประเด็นที่การรับรู้ของคนในระบบกฎหมายไทยยังถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าอยู่ เช่น ความมั่นคงแห่งรัฐ และบูรณภาพแห่งรัฐ

ดังนั้นการลอกคราบให้เห็นถึงปฏิบัติการ และวาทกรรมของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า จึงมีความจำเป็นต่อการเปิดโปงและสลัดความรับรู้ของสังคมให้หลุดพ้นจากการครอบงำทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ที่ขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้านำเสนอผ่านกิจกรรมเชิงพาณิชย์ในชีวิตประจำวันหลากหลายมิติ

ข้อถกเถียงเชิงทฤษฎีและกรอบในการวิเคราะห์

ขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าได้ดำเนินกิจกรรมอย่างหนักหน่วงและมีผลกระทบต่อสังคมการเมืองไทยในช่วงก่อนเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549 จนกระทั่งปัจจุบัน ทั้งยังมีส่วนผลักดันให้เกิดขบวนการต่อต้านในรูปแบบต่างๆตามมาในระยะหลัง ไม่ว่าจะเป็น แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ(นปก.) ขบวนการคนเสื้อแดง หรือคณะกรรมการรณรงค์เพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ซึ่งต่อต้านยุทธิวิธีการฉกฉวยเอาสถาบันฯมาใช้เป็นอาวุธทางการเมือง การศึกษาขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า จึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งในสังคมการเมืองไทยอย่างยิ่ง

ขวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้ามิได้เริ่มต้นขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ. 2548 แต่แท้จริงแล้วมีรากเหง้าทางความคิดสืบเนื่องกลับไปได้อย่างยาวนานผ่านวาทกรรมทางการเมืองต่างๆ อาทิ “พระมหากษัตริย์ผู้ปกป้องประชาธิปไตย” หรือ “การให้คนดีมีอำนาจเพื่อปกครองคนชั่ว” หรือแม้กระทั่ง “กษัตริย์นักพัฒนา” ซึ่งได้ถูกทำซ้ำ (Reproduction) ผ่านการสื่อสารรูปแบบต่างมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในสื่อที่รัฐมีอำนาจบังคับเผยแพร่ เช่น หลักสูตรการเรียน หรือข่าวต่างๆของสื่อที่อยู่ใต้การควบคุมของรัฐ สารคดีพระราชกรณียกิจ รวมทั้งปรากฏในสื่ออื่นๆ เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของบริษัทห้างร้านที่หยิบฉวยเอาภาพลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์มาเสริมภาพลักษณ์ขององค์กรธุรกิจตน “เรื่องเล่า”(Meta Naratives, Discourses) และ “กิจกรรม” (Practices, Activities) เหล่านี้ได้หล่อเลี้ยงภาพลักษณ์ที่ดีของสถาบันกษัตริย์ได้อย่างมั่นคง ต่อเนื่อง และลึกซึ้ง

แม้การขับเคลื่อนขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกมิได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่ขบวนการนี้ได้หยิบฉวยเอา “ภาพลักษณ์” ที่สูงส่ง และ “วาทกรรม” อันชอบธรรม ของสถาบันพระมหากษัตริย์ มาแปรรูปสร้างกิจกรรมต่างๆ ที่มีลักษณะส่งเสริมเกื้อกูลขบวนการขับเคลื่อนของตน ทั้งในลักษณะการขับเคลื่อนขบวนการในแนวดิ่ง (Vertical Movement) และการขับเคลื่อนขบวนการในแนวราบ (Horizontal Movement) ซึ่งถักทอและสร้างเครือข่ายผู้นิยมเจ้าอย่างออกหน้า (Network Ultra-Royalist) ในหลากหลายรูปแบบ และปฏิบัติการได้ทั้งในลักษณะสายบังคับบัญชา และแยกกันซุ่มโจมตีแบบกองโจร

เพิ่ม เรื่องบทบาทของสื่อ ทั้งสื่อเลือกข้าง และสื่อกระแสหลัก ที่ใช้สถาบันเป็น เนื้อหา และสัญญะ ในการผลิต ในลักษณะของ pop culture industry นอกจากนี้ สื่อทั้งสื่อใหม่ และสื่อเก่า ยังเป็นช่องทางในการสื่อสารที่ถักทอ เครือข่ายของ ultra royalist เข้าด้วยกัน ทำให้เกิด movement ที่ไม่จำเป็นต้องรู้จักกัน แต่สามารถปฏิบัติการร่วมกันไปด้วย ด้วยการยึดโยงกันไว้ด้วย สัญลักษณ์ ประเด็น และอารมณ์ความรู้สึก "ร่วม"

อย่างไรก็ดีเราสามารถทำความเข้าใจขบวนการนี้ได้ด้วยการวิเคราะห์ตัวประเด็นที่ขับเคลื่อน ซึ่งมีลักษณะเป็นการสถาปนาอำนาจนำในเชิงวัฒนธรรมของเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ (Hegemonic Power of Network Ultra-Royalist) เพื่อให้เห็นถึง "ลักษณะร่วม" ที่ยึดโยงเครือข่ายทั้งหลายเข้ามาอยู่ในขบวนการเดียวกัน ทั้งยังเห็นถึง "ความหลากหลาย" ที่กระจายกันออกไปสร้างเครือข่ายวาทกรรมมาโอบล้อมสังคม และผู้ที่คิดต่าง

ดังนั้น การศึกษาปฏิบัติการต่างๆ ของขบวนการจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงเนื้อหา และกระบวนการ เพราะการใช้กระบวนการเชิงพาณิชย์ของกลุ่มต่างๆที่อยู่ร่วมขบวนการนั้นสามารถหนุนเสริมกันในลักษณะของ "เครือข่ายวาทกรรม" ที่มีสื่อในการส่งสารต่างๆ ผ่านปฏิบัติการทางการเมืองที่สอดคล้องไปกับชีวิตประจำวัน (Everyday-life Practice) ของมวลชนร่วมเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็น การถ่ายสดการชุมนุมปราศรัย การจัดชุมนุมกึ่งคอนเสิร์ต รายการข่าวสื่อใหม่ เพลง เรื่องเล่าและตำนาน การบริจาคเงินสมทบกองทุน รวมถึงสินค้า เสื้อสัญลักษณ์ มือตบ ฯลฯ

การศึกษาให้เห็นถึงขบวนการใช้ "สัญลักษณ์" (Symbol/Signifier) ที่เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และการสร้างคำอธิบายผ่านวาทกรรมทางการเมือง (Discourse/Signified) ทั้งหลายจะมีส่วนช่วยเปิดโปง ให้เห็นถึงความพยายามอย่างหลากหลายในการสถาปนาความคิดทางการเมืองเชิงเดี่ยวได้อย่างหมดเปลือก โดยเชื่อมโยงเอาทฤษฎีที่เป็นฐานความคิดของการใช้กลยุทธ์ในเชิงพาณิชย์มาปรับใช้เป็นยุทธศาสตร์การตลาดทางการเมือง (Commercializing of Political Movements) เพื่อยึดครองพื้นที่ในการสื่อสารครอบงำได้อย่างหลากหลายและกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตของมวลชนอย่างแนบแน่น

พาณิชยการของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า จึงเป็นการพลิกแพลงกลยุทธ์ทางการเมืองเพื่อขับเน้นอำนาจของสัญลักษณ์ (Symbolic Power) ในการยึดครองพื้นที่ และสร้างการครอบงำทางความคิดอย่างแนบเนียน ลึกซึ้ง และทำให้ผู้ร่วมขบวนการ และสังคมภายนอกยอมรับในความชอบธรรมของขบวนการ (Legitimacy) แม้การขับเคลื่อนขบวนการหลายครั้งจะมีปฏิบัติการและวาทกรรมที่เป็นภัยต่อ ประชาธิปไตย นิติรัฐ และสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็ตาม

บริบทของความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไทย ในระยะเปลี่ยนผ่าน

ปรากฏการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีรากเหง้าของปัญหาที่ซับซ้อนลึกซึ้งกว่าการขัดแย้งเชิงผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง หรือการหวังผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินของมวลชน แต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงและแผ่ขยายไปในชีวิตของประชาชนอย่างกว้างขวางนั้นล้วนมีที่มาของปัญหาที่สะท้อนวิกฤตด้านต่างๆของสังคมไทยที่ถูกสะสมทับถมไว้โดยไม่ได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นอย่างไพศาล รากเหง้าของปัญหาประกอบด้วยโครงสร้างอำนาจที่ไม่เป็นธรรม การจัดการปัญหาด้านความมั่นคงที่ล้มเหลว กระบวนการยุติธรรมที่ไม่รองรับกับภาวะเปลี่ยนผ่าน บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่เอื้อต่อการรองรับความเปลี่ยนแปลงของการแตกตัวทางชนชั้นใหม่ และการสื่อสารที่ไม่เปิดพื้นที่ให้กับการรับรู้ความแตกต่างหลากหลายในสังคม โดยรากเหง้าของปัญหาด้านต่างๆมีความเชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่นดังจะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทยเริ่มขึ้นอย่างเข้มข้นนับแต่การใช้อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลเผด็จการทหารในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัตน์ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจ ผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางขององค์การเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยการประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งต่อมาจะเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศจนถึงปัจจุบัน แผนการพัฒนาทั้งหลายได้มุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรม ให้สิทธิประโยชน์กับการลงทุนและจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมาก แต่กลับเป็นการเบียดขับภาคการเกษตร ทั้งการเก็บพรีเมี่ยมข้าว กดราคาผลผลิตการเกษตร และไม่คุ้มครองพื้นที่ทางการเกษตร ทำให้ภาคอุตสาหกรรมเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่วนภาคเกษตรกรรมล่มสลายจนเกษตรกรและลูกหลานรุ่นหลังต้องสูญเสียที่ดินแล้วผันตัวมาเป็นแรงงานรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่มากขึ้น

การอพยพของแรงงานเข้าสู่เมืองหลวงและเมืองใหญ่ทำให้เกิดมหานครที่มีการแตกตัวของชนชั้น เกิดชนชั้นแรงงานรับจ้างที่เข้ามาทำงานในโรงงาน และญาติพี่น้องครอบครัวที่อพยพจากชนบทเข้ามาในเมืองมากขึ้นจนเกิดชุมชนที่มีปัญหาด้านสังคมหลายประการตามมา เช่น ความยากจน อาชญากรรม หรือความไม่มั่นคงในชีวิต แม้บางครอบครัวยังไม่เลิกอาชีพเกษตรกรรมแต่รายได้จากภาคการเกษตรก็ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพจึงปรากฏการสลับงานตามฤดูกาล เช่น หน้านาก็ทำเกษตร พอหมดฤดูเก็บเกี่ยวก็เข้ามาหางานรับจ้างในเขตเมืองหรือกรุงเทพมหานคร หรืออาจมีสมาชิกครอบครัวบางคนเข้ามาทำงานในเมืองเพื่อส่งรายได้กลับไปจุนเจือครอบครัวในชนบท

เมื่อมหานครใหญ่และจังหวัดและอำเภอต่างๆเติบโตมากขึ้นจากการอพยพเข้ามาทำงานเสริมด้วยระบบขนส่งและโทรคมนาคมที่สะดวกยิ่งขึ้น ก็ยิ่งทำให้เกิดวิถีชีวิตคนเมืองที่กระจายไปทั่วทุกอำเภอในประเทศไทย โดยความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ คือ การ

เกิดคนกลุ่มใหม่ อาชีพใหม่ ชาวนาที่ทำเกษตรเพื่อยังชีพเกือบหายไป การปรับเปลี่ยนนี้ทำให้แรงงานส่วนใหญ่ของประเทศไทยมิได้อยู่ในภาคการเกษตร หรืออุตสาหกรรมการผลิตอีกต่อไป แต่กลายเป็นแรงงานในภาคบริการมากกว่าครึ่ง คนจำนวนมากเป็นผู้รับจ้างอิสระ ค้าขายหาบเร่แผงลอย ซึ่งถือเป็นแรงงานนอกระบบกฎหมายแรงงาน จึงมีความไม่มั่นคงในชีวิตสูง ชีวิตต้องพึ่งพาภาวะทางเศรษฐกิจสูง

ความเปลี่ยนแปลงของภาคแรงงานทำให้เกิดการแตกตัวทางชนชั้น เกิดชนชั้นกลางระดับล่างที่เป็นผู้มีรายได้เกินกวาเส้นความยากจนเพียงเล็กน้อย แต่ไม่สามารถสะสมทุนเพื่อขยับขึ้นเป็นชนชั้นกลางหรือนายทุนที่มีความสุขสบายและความมั่นคงทางชีวิตที่มั่นคงมากพอ ดังนั้นคนเหล่านี้จึงคาดหวังการสร้างหลักประกันทางสังคมและความมั่นคงในชีวิต และโลกทัศน์ของคนเหล่านี้ก็มิใช่คนจน คนบ้านนอก ที่คิดไม่เป็น แต่กลายเป็นผู้คนที่ดิ้นรนแสวงหาความมั่นคงในชีวิตและช่องทางในการพัฒนาขยับเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม เสมือนการพัฒนาจากรากหญ้าที่รอรับชะตากรรมจากนโยบายของรัฐไปสู่ยอดหญ้าที่พอมีต้นทุนทางเศรษฐกิจบ้างแต่ยังต้องคาดหวังความสามารถของรัฐในการบริหารเศรษฐกิจให้ดี และจัดนโยบายที่เสริมความมั่นคงในชีวิตและเข้าถึงทุนมากขึ้นให้กับพวกเขา

นอกจากนี้ประชาชนกลุ่มใหม่เกิดสำนึกใหม่ที่คาดหวังความมั่นคงและคุณภาพชีวิตมากขึ้น ผ่านการเสพสื่อ และวิถีชีวิต เฉกเช่นเดียวกับคนเมือง และชนชั้นกลางในเมือง จึงไม่น่าแปลกใจที่ความปรารถนาในการเข้าถึงทุนในรูปแบบการกู้ยืมหรือกองทุนต่างๆ จึงจำเป็นมาก เนื่องจากจะเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดรายได้จากการลงทุนเพิ่ม เช่น การกู้ยืมเพื่อซื้อโทรศัพท์ มือถือ จักรยานยนต์ รถกะบะ เพื่อนำไปเป็นปัจจัยการผลิตที่สร้างรายได้ให้มากขึ้นจากการสื่อสารและคมนาคมที่เพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น แล้วนำรายได้มายกระดับคุณภาพชีวิตของตน ซึ่งชนชั้นกลางเดิมและชนชั้นนำอาจมองอย่างเข้าใจผิดว่าเป็นการกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย แต่จริงๆแล้วเป็นพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปตามบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

ในขณะเดียวกันการพัฒนาบนพื้นฐานของอุตสาหกรรมได้ทำให้การเกิดปัญหาความขัดแย้งทั้งในวิถีชีวิตระดับชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม และวิถีชีวิตในเมือง กล่าวคือ ในชนบทมีการต่อสู้เพื่อรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนที่มีทรัพยากรเป็นฐาน แต่ต้องแย่งชิงทรัพยากรกับกลุ่มทุนอุตสาหกรรมที่รับสัมปทานจากรัฐเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในนามของ การพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ส่วนในเมืองแรงงานนอกระบบก็ต้องเผชิญกับความขัดแย้งในชีวิตประจำวัน เช่น การแย่งชิงพื้นที่ในการค้าขาย การถูกจับถูกปรับจากจราจรหรือเทศกิจ แต่ความขัดแย้งเหล่านี้ล้วนมีผลลัพธ์ที่คนจน คนชายขอบเหล่านี้ต้องแบกรับ คือ มักไม่สามารถต่อสู้ต่อรองเพื่อยืนยันสิทธิของตัวเองเมื่อต้องเผชิญกับคู่ขัดแย้งที่เป็นกลุ่มทุน อุตสาหกรรม หรือรัฐ ต่างจากชนชั้นกลางที่มีเครือข่ายทางสังคมและสถานะที่สามารถใช้เส้นสาย หรือการเรียกร้องสิทธิต่างๆเป็นที่รับรู้ของสื่อมวลชนและสังคม ทำให้มีอำนาจต่อรองเพื่อเรียกร้องสิทธิได้ดีกว่าคนชายขอบเหล่านี้

โครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย จึงเป็นประเด็นฝังอยู่ในใจของคนจน คนชนบท คนจนเมือง และแรงงานนอกระบบเป็นอย่างมาก เนื่องจากพวกเขาต้องเผชิญกับความอยุติธรรมอยู่เสมอทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง โดยที่อาจต่อรองที่น้อยนี้มีเหตุมาจากต้นทุนในชีวิตที่คนกลุ่มใหญ่แต่ไร้อำนาจเหล่านี้ต้องเผชิญอยู่ในชีวิตประจำวัน

อำนาจที่เหลื่อมล้ำมีที่มาจากต้นทุนที่แตกต่างกับคนกลุ่มอื่น ได้แก่ ทุนเศรษฐกิจ ทำให้ไม่สามารถสะสมทุนได้มากพอที่จะมีปัจจัยการผลิตหรือพื้นที่ทางเศรษฐกิจเป็นของตัวเองจึงต่อสู้แย่งชิงกับเอกชนหรือรัฐที่เป็นเจ้าของที่ดิน หรือช่องทางธุรกิจต่างๆ ทุนสังคม(เครือข่าย) คนกลุ่มนี้มักไม่มีญาติพี่น้องหรือคนรู้จักที่เป็นผู้มีอำนาจหรืออิทธิพลทำให้ต้องต่อสู้เพียงลำพังขาดไร้ผู้อุปถัมภ์ช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา ทุนวัฒนธรรม คนกลุ่มนี้ไม่ได้จบการศึกษาจากสถาบันอันทรงเกียรติ มิได้เป็นพลเมืองดีเด่นที่ได้รับการเชิดชูจากสังคม จึงเป็นการยากที่จะได้รับความยำเกรงจากผู้อื่นเมื่อมีข้อพิพาท และทุนสัญลักษณ์ คนกลุ่มนี้ถูกตราหน้าว่าเป็นคน “โง่ จน เจ็บ” ที่ไม่มีค่าพอที่จะต้องมารับรู้หรือเข้าใจปัญหาของพวกเขา เมื่อมีปัญหาเสียงของพวกเขาก็ไม่ดังพอที่สังคมจะหันมาสนใจและให้ความสำคัญ

ความด้อยอำนาจต่อรองของ ชนชั้นกลางระดับล่าง เมื่อเทียบกับ ชนชั้นกลางระดับกลางและสูง และชนชั้นนำ ทำให้พวกเขาอยู่ในสภาวะ “ไร้อำนาจต่อรองอย่างรุนแรง” เพราะต้องกลายเป็นรากหญ้าไร้พวก เมื่อเทียบกับพันธมิตรระหว่างชนชั้นกลางระดับกลาง กับชนชั้นกลางระดับบน และกับ ชนชั้นนำ ที่สั่งสมกันมาอย่างยาวนาน ดังนั้นชนชั้นกลางระดับล่างจึงปรารถนาที่จะมีแนวร่วมที่จะมาเสริมอำนาจต่อรองให้กับตนอย่างมาก

ชนชั้นกลางระดับล่างจึงต้องการอำนาจรัฐ กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมเข้ามาจัดการความขัดแย้งในหลากหลายระดับ และหลากหลายประเด็น เพื่อทำให้เกิด “ความยุติธรรม” ประกัน “สิทธิเสรีภาพ” บนพื้นฐาน “ความเสมอภาค” มากขึ้น ซึ่งจะคนกลุ่มนี้เองที่เห็นว่าแนวนโยบายและปฏิบัติการของพรรครัฐบาลใดที่ตอบสนองต่อชีวิตทางเศรษฐกิจ การเมือง และอำนวยความยุติธรรม และความมั่นคงในชีวิตของพวกเขาให้มากขึ้น ก็จะเป็นพรรคการเมืองในฝัน

เมื่อมองไปที่กระบวนการระงับข้อพิพาทของรัฐไทย กลับพบว่ากระบวนการยุติธรรมที่ไม่ยืดหยุ่นปรับตัวไม่สอดคล้องกับความหลากหลายของสังคม โดยเฉพาะในคดีของคนชายขอบที่ชาวบ้านต้องเผชิญกับโทษทางอาญา และความพ่ายแพ้สูญเสียสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง และคนจนเมืองก็ต้องรับโทษทัณฑ์ที่เจ้าพนักงานของรัฐกล่าวหา และถูกเบียดขับออกจาพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่กลุ่มทุนต่างๆครอบครอง

ฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครองที่ใช้อำนาจรวมศูนย์แล้วจึงบัญชาการไปสู่ภูมิภาค ล่าช้า ไม่ทันสถานการณ์ และกระบวนการในการใช้อำนาจลงมาสู่พื้นที่ซึ่งเกิดปัญหาก็มีขั้นตอนปฏิบัติมากเกินไป ปรับตัวไม่ทันกับสภาพปัญหาในระดับท้องถิ่น และไม่อาจสร้างนโยบายและ

โครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งไม่ความหลากหลายเป็นอย่างมาก

อำนาจในการจัดการปัญหาทั้งหลายในรัฐไทยจึงรวมศูนย์อยู่ที่รัฐบาลกลาง มิใช่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้จะมีความพยายามกระจายอำนาจนับตั้งแต่รัฐธรรมนูญ 2540 แต่การถ่ายโอนอำนาจก็ยังติดขัด และมีการควบคุมจากกระทรวงมหาดไทยอยู่อย่างต่อเนื่อง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้การเลือกตั้งระดับชาติจึงเป็นเดิมพันที่สูงยิ่งเรื่อยๆ จนเกิดพรรคไทยรักไทยที่แปลงนโยบายที่หาเสียงให้กลายเป็นรูปธรรม และมีลักษณะเป็นโครงการประชานิยม จนเป็นประชาธิปไตยที่กินได้ เกิดคะแนนเสียง การซื้อสิทธิขายเสียงเพื่อหวังเงินจากการซื้อเสียงจึงไม่อาจเทียบกับการเลือกพรรคที่เข้ามาดำเนินนโยบายประชานิยมและสร้างอำนาจต่อรองให้กับชีวิตของผู้ลงคะแนนเสียงอีกต่อไป

อย่างไรก็ดีนโยบายทางการเมืองของพรรคไทยรักไทยที่เป็นแนวร่วมกับชนชั้นกลางระดับล่าง และรากหญ้า ซึ่งมีลักษณะประชานิยมใช้งบประมาณเยอะ ทำให้ชนชั้นกลางอึดอัด ว่าถูกมองข้าม และนำภาษีที่ตนจ่ายทางตรงมาปรนเปรอรากหญ้าอย่างไม่เป็นธรรม ซ้ำรัฐบาลนโยบายแบบทุนนิยมโลกาภิวัฒน์ของไทยรักไทยซึ่งมีกลุ่มทุนโลกาภิวัฒน์หนุนหลังกระทบกระเทือน ต่อชนชั้นกลางที่เป็นเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงกลุ่มทุนเก่าที่ไม่พร้อมรับการแข่งขันอย่างมหาศาล โดยรัฐบาลอ้างความชอบธรรมจากคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยไม่เปิดรับฟังความเห็นที่แตกต่าง

ผลของการอ้างความชอบธรรมจากจำนวนเสียงเพียงอย่างเดียวทำให้เกิดความตึงเครียดต่อการปกครองในระบบตัวแทน ที่จำนวนเป็นที่มาของความชอบธรรมเชิงกระบวนการ แต่เนื้อหาการปกครองเริ่มมีความไม่ชอบธรรม ทั้งนโยบายเศรษฐกิจ การพัฒนาและสังคม ทำให้เห็นสัญญาณวิกฤตความชอบธรรมของระบบตัวแทนที่ขาดความชอบธรรมเชิงกระบวนการ

ด้วยเหตุที่การปกครองภายใต้โครงสร้างรัฐธรรมนูญสร้างความเข้มแข็งให้กับฝ่ายบริหารและสร้างองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญขึ้นมาตรวจสอบถ่วงดุลรัฐ แต่ในทางปฏิบัติกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารทำงานไม่ได้ ทั้งโดยตัวการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติเนื่องจากฝ่ายค้านน้อยกว่า 125 คนไม่เคยเปิดอภิปรายไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้เลย วุฒิสภาถูกกล่าวหาว่าเป็น “สภาผัวเมีย” เพราะสมาชิกล้วนมีสายสัมพันธ์กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ที่อยู่ในลักษณะการทำงานไม่ได้เอง หรือการแทรกแซงของระบอบทักษิณ เช่น การสรรหาตำแหน่งที่ฝ่ายตัวแทนทางการเมืองมีบทบาทในการเลือกสูงพรรคไทยรักไทยที่ครองเสียงในทั้งสองสภาจึงเลือกบุคคลที่มีเครือข่ายแนบชิดเข้ามาดำรงตำแหน่ง และไม่แสดงบทบาทตรวจสอบรัฐบาลอย่างเข้มข้น

ระบบการตรวจสอบในระบบไม่ทำงาน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนประชาสังคม ก็ยิ่งทำได้ยาก ในยุคอำนาจนิยม ที่มีการปราบปราม ลิดรอนสิทธิอย่างรุนแรง ต่อการชุมนุมของชาวบ้าน การทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน ทั้งในกรณีการจัดการ

ความไม่สงบในชายแดนใต้ การทำสงครามยาเสพย์ติดและผู้มีอิทธิพลโครงการพัฒนาที่กระทบกระเทือนประชาชน ปัญหาเหล่านี้ล้วนสร้างวิกฤตความชอบธรรมทางการเมืองในสมัยรัฐบาลทักษิณสอง แต่ในระยะเวลาวิกฤตดังกล่าวก็ไม่มีกระบวนการทางการเมืองที่จะปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์

ความขัดแย้งหาทางออกไปสู่กระบวนการนอกรัฐสภา และองค์กรอิสระ นั่นคือ การสร้างพื้นที่ในการแสดงความเห็นโต้แย้งรัฐบาลผ่านการชุมนุม และการใช้สื่อใหม่ ซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงที่เกิดวิกฤตความชอบธรรมทางการเมืองในระบบตัวแทน แม้แรงกดดันจากการเมืองภคประชาชนจะได้ผลและทำให้เกิดการแสวงหาความชอบธรรมในการปกครองด้วยการยุบสภาแล้วเลือกตั้งใหม่ แต่สิ่งที่เกิดขึ้น คือ การเลือกตั้งแล้วได้พรรคการเมืองที่คนจำนวนมากต้องการ แต่ค้านกับความเห็นของชนชั้นกลางที่คิดว่าตนมีการศึกษาควรมีเสียงที่ดังกว่าในการกำหนดอนาคตประเทศ

ความผิดหวังในผลการเลือกตั้งนี้ได้ผลักให้ความขัดแย้งเริ่มเปลี่ยนจากการเมืองระดับชาติที่อยู่ห่างตัว มาเป็นการเมืองในชีวิตประจำวัน และลงลึกถึง “ตัวตน” และวัฒนธรรมของบุคคล หรือกลุ่มทางสังคม เนื่องจากชนชั้นกลางและชนชั้นนำทางวัฒนธรรมล้วนคิดว่าผลการเลือกตั้งเกิดจากความ “โง่เขลา” และหวัง “ผลประโยชน์” ของรากหญ้า โดยมิได้คำนึงถึงเงื่อนไขและความจำเป็นของประชาชนเสียงข้างมากว่าเหตุใดยังคงเลือกพรรคไทยรักไทย แต่กลับประณามหยามเหยียดประชาชนที่สนับสนุนพรรคไทยรักไทย

การสื่อสารที่ทวีความรุนแรงจนกลายเป็นการเหยียดหยาม สร้างความเกลียดชังเนื่องจากมีการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองครอบงำมวลชน ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ทำให้เกิดความแตกแยกซึ่งก่อรูปความขัดแย้งเป็นการชุมนุมของมวลชนคู่ตรงข้ามที่เสี่ยงต่อการใช้ความรุนแรงเข้าประหัตประหารกัน

ความขัดแย้งแหลมคมเกิดผลกระทบต่อความมั่นคง แต่กองทัพกลับเลือกทำรัฐประหารเลือกใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาแต่กลับขยายปัญหา “ความชอบธรรม” เพิ่มขึ้น รัฐไทยสูญเสียอำนาจนำในการสร้างฉันทามติรุนแรง เมื่อผนวกรวมกับความล้มเหลวของรัฐบาลและสภาที่มาจากการแต่งตั้งของคณะรัฐประหาร รวมถึงข่าวการทุจริตฉ้อโกงไม่ต่างกับพรรคไทยรักไทยทำให้การสร้างอำนาจนำทางการเมืองโดยการนิยามและสร้างผู้นำในอุดมคติว่าต้องเป็น “คนดี” เริ่มเสื่อมมนต์ เนื่องจากมวลชนที่ด้อยอำนาจใช้วิธีการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการในการเปิดโปง จนชนชั้นนำที่อ้างว่าเป็น “คนดี” สูญเสียความชอบธรรม โครงสร้างทางการเมืองเชิงวัฒนธรรมเปราะบาง

การแทรกแซงของกองทัพ ฝ่ายความมั่นคงในการเมืองปรากฏอย่างชัดแจ้งทำให้ภาพลักษณ์ของทหารและฝ่ายความมั่นคงพลเรือนผูกยึดกับการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมืองมากขึ้น จนยากจะลบภาพดังกล่าวออกจากมวลชนผู้แสวงหาความเสมอภาคในทางการเมือง

เมื่อผนวกเข้ากับวิกฤตตุลาการ และกระบวนการยุติธรรมที่ไม่มีความชอบธรรมในเชิงที่มาเนื่องจากแต่งตั้งขึ้นโดยคณะรัฐประหาร และต่อมาแม้เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

2550 แต่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งก็ยังมีที่มาซึ่งสังคมต้องข้อกังขา รวมถึงการใช้คำสั่งคณะรัฐประหารเป็นกฎหมายที่ให้โทษกับบุคคลย้อนหลังไปยังเหตุการณ์ที่เกิดก่อนรัฐประหาร ทำให้การตัดสินคดีใหญ่ๆอยู่ในภาวะเปราะบางเพราะสูญเสียความชอบธรรมในเชิงกระบวนการอย่างรุนแรง ไม่นับรวมผลการตัดสินที่ชวนให้คิดไปได้ว่ามีลักษณะเป็นคุณเป็นโทษกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างชัดแจ้ง ดังนั้นเมื่อมีการเปิดโปงคลิปเหตุการณ์หลังฉากของวงการตุลาการ จึงทำให้คนจำนวนมากเชื่อถือคลิป จนสิ้นศรัทธาต่อสถาบันตุลาการ

นอกจากนี้ในหลายคดีศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองก็ได้ใช้ดุลยพินิจที่มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าขัดต่อหลักกฎหมาย หรือขัดกับบรรทัดฐานที่เคยวางไว้ เช่น คดีการพิจารณาผลทางกฎหมายของหนังสือความตกลงร่วม ไทย-กัมพูชา ที่ศาลปกครองรับคดีมาพิจารณาทั้งที่อาจอยู่นอกเขตอำนาจและก้าวล่วงอำนาจฝ่ายบริหาร หรือกรณีศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคุณสมบัติของนายสมัคร สุนทรเวช ด้วยการตีความคำว่า “ค่าตอบแทน” โดยใช้พจนานุกรมแทนการอ้างอิงกับ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายแรงงาน ทำให้ความมั่นคงและเป็นกลาง เป็นอิสระทางการเมืองถูกตั้งสนเท่ห์ เนื่องจากมีการใช้อำนาจที่หมิ่นเหม่ต่อการใช้ดุลยพินิจนอกขอบเขตของกฎหมายเสียเอง

ปมปัญหาที่ทับถมทำให้มวลชนสองฝั่งสนับสนุนพรรคการเมือง และชนชั้นนำ หรือหลักการของตน อย่างสุดขั้ว เนื่องจากมีการสร้างคำอธิบายเหตุการณ์เดียวกันด้วยวาทกรรมที่แตกต่างกันไปตามกลุ่ม และสื่อที่มวลชนรับข้อมูลข่าวสารที่แปลกแยกกันไป และสื่อเลือกข้างของแต่ละขั้วก็มีการยุยงให้ใช้ความรุนแรง จนมีการปะทะกันของมวลชนสองฝั่ง

ภาวะความรุนแรงที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาลต้องประกาศภาวะ “ฉุกเฉิน” เพื่อดึงเอากองทัพฝ่ายความมั่นคง ฝ่ายปกครอง เข้ามาช่วยควบคุมสถานการณ์ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ผู้ปฏิบัติการอันประกอบไปด้วยกองทัพและฝ่ายความมั่นคงพลเรือน(กอ.รมน.)ไม่มีการดำเนินการใดๆในการควบคุมการชุมนุม หรือมีลักษณะเพิกเฉยต่อคำบังคับบัญชาของรัฐบาล ทำให้รัฐบาลมิอาจใช้อำนาจบังคับตามกฎหมายในหลายช่วง จนเกิดภาวะรัฐไร้ประสิทธิภาพในการบริหารราชการผ่านดิน

จากเหตุการณ์ต่างๆที่ก่อตัวขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทำให้มวลชนคนเสื้อแดงเกิดสำนึกทางการเมืองของผู้หวงแหนประชาธิปไตย แสวงหาความยุติธรรม ต่อต้าน “สองมาตรฐาน” และประกาศสงครามกับผู้ที่ใช้อำนาจนอกกรอบของกฎหมาย โดยปฏิบัติการในเชิงเปรียบเทียบว่าหากคนเสื้อแดงปฏิบัติการทางการเมืองเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม เช่นเดียวกับ คนเสื้อเหลืองจะได้รับผลทางกฎหมายเช่นเดียวกันหรือไม่ เช่น การยึดพื้นที่สาธารณะเพื่อชุมนุมกดดันเรียกร้องรัฐบาลด้วยมวลชนในที่สาธารณะ

เมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการใช้อำนาจนอกกฎหมายของชนชั้นนำมากขึ้นจนทำให้เกิดประเด็นสงคราม “ไพร่-อำมาตย์” ล้วนสะท้อนให้วิกฤตอัตลักษณ์ของมวลชนคนเสื้อแดงที่ต้องการเรียกร้องความ “เสมอภาค” ทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรม และต้องการประกาศให้สังคมรับรู้ว่าตนมาเรียกร้องประชาธิปไตยด้วยความคิด ความรู้สึก มิใช่มาเพื่อหวัง

ผลประโยชน์เป็นเงินอามิจสินจ้าง การเข้าร่วมชุมนุมจึงมีความเข้มข้นจนต่อมาในภายหลังจึงปรากฏในรูปของของ “คนที่วิ่งเข้าหากระสุน” ซึ่งเป็นการพิสูจน์ตัวตนและอัตลักษณ์ของคนเสื้อแดงอย่างแท้จริงว่ามาเพื่ออุดมการณ์มิใช่สินจ้าง

ในภาวะวิกฤตการเมืองและความมั่นคง พรรครัฐบาลภายใต้การนำของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวิ และแนวร่วมทั้งในรัฐสภา ในฝ่ายความมั่นคง และมวลชน เลือกใช้วิธีต่อต้านการเมืองของคนเสื้อแดงด้วยวิธีการแบบสงครามเย็น การสร้างความเป็นอื่นให้คนเสื้อแดงสูญเสียความเป็นมนุษย์ เป็นผู้ก่อการร้าย ภัยต่อความมั่นคง เพื่อเป็นใบอนุญาตให้ใช้ความรุนแรงเข้าปราบปราม โดยมิต้องทำตามกรอบทางกฎหมาย

ชนชั้นกลางในเมืองที่ได้รับผลกระทบจากการชุมนุม และผู้ที่ประกาศว่ารักชาติเหนือสิ่งอื่นใด เป็นผู้สนับสนุนหลักของการ “ออกใบอนุญาตฆ่า” ผ่านการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่างๆ ทั้งผ่านสื่อกระแสหลัก และสื่อใหม่ เช่น เครือข่ายทางสังคม(Social Network) ซึ่งสื่อกระแสหลักได้เอาความคิดเห็นเหล่านี้มาขยายผลว่ามีประชาชนสนับสนุนให้มีการสลายชุมนุมอย่างเฉียบขาดรุนแรง

นอกจากนี้ข้ออ้างที่รัฐบาลและฝ่ายความมั่นคงอ้างว่ามีการก่อการร้าย ถือเป็นความรุนแรงที่มิได้มาจากรัฐ แต่รัฐก็ไม่สามารถพิสูจน์และจับกุมได้ว่าเกิดจากใคร เช่น การยิงระเบิด ยิงปืน เผาตึก เป็นการสะท้อนความล้มเหลวในการอำนวยความยุติธรรมในการสร้าง “ความจริง” ให้ปรากฏ แต่รัฐที่ใช้อำนาจใน “สภาวะฉุกเฉิน” ได้ฉกฉวยความคลุมเครือและอำนาจในการคุมการสื่อสาร ปรักปรำขบวนการเสื้อแดงฝ่ายเดียว เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้กำลังปราบปราม

ความสูญเสีย เจ็บปวด และเคียดค้าน ก่อให้เกิดความชิงชังต่อผู้ที่มีความเห็นต่างซึ่งแสดงอาการสะใจ ทับถม เหยียดหยาม ทำให้ความเกลียดชังฝังลึกลงสู่ระดับจิตใต้สำนึก เกิดความรับรู้แบบสุดขั้ว จากมวลชนสองฝั่งอย่างรุนแรง ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหลังการปราบปรามในช่วงเมษายน 2253 แล้ว ผู้ชุมนุมคนเสื้อแดงก็ยังคงมาชุมนุมต่อไปจนเกิดการสลายการชุมนุมซ้ำในเดือน พฤษภาคม 2553

สิ่งที่จะเป็นหลักประกันมิให้เกิดการใช้อำนาจรัฐนอกกรอบของกฎหมายและประกันสิทธิของประชาชนในยามฉุกเฉิน ก็คือ กระบวนการยุติธรรม แต่สิ่งที่ปรากฏกลับเป็นภาพกระบวนการยุติธรรมที่ใช้อำนาจตามกฎหมายพิเศษภายใต้ “สภาวะฉุกเฉิน” ที่พิพากษาตามคำร้องของรัฐทั้งในกรณีการปิดสื่อ เว็บไซต์ต่างๆ จำนวนมาก การสั่งจำคุกจำเลยในคดีความมั่นคงอย่างรวดเร็ว และมิได้ให้การประกันสิทธิแก่ผู้ต้องหาในคดีความมั่นคง ทั้งการเข้าถึงที่ปรึกษาทางกฎหมาย สิทธิในการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ทำให้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมไม่เกิด ซึ่งส่งผลกระทบต่อการอำนวยความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการใช้อำนาจที่ทำลายความแตกต่างหลากหลายทางการเมือง

เหตุสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านก็คือ การใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งรัฐ เช่น ชุดกฎหมายความมั่นคง กฎหมายสื่อ พรบ.ความผิด

ทางคอมพิวเตอร์ฯ และกฎหมายอาญามาตรา 112 ตรวจตราและควบคุมผู้ที่มีความเห็นต่างกับรัฐบาล และต่อมาพรรครัฐบาลทั้งหลาย รวมถึงมวลชนที่อ้างว่าปกป้องสถาบันกษัตริย์ ได้ใช้ ม. 112 เป็นเครื่องมือทางการเมืองทั้งในระดับทางการ และในชีวิตประจำวัน

ผลที่เกิดขึ้น คือ การสูญเสียพื้นที่สาธารณะในการแดสงความคิดเห็นที่แตกต่าง ทำให้การรับรู้ "ความหลากหลาย" ของคนในสังคมไทย ไม่เกิด ไม่รับรู้ตัวตนของผู้อื่นที่อยู่นอกเครือข่ายทางสังคมและวัฒนธรรมของตน จึงเป็นการยากที่จะเริ่มต้นสานเสวนาเพื่อสร้างความเข้าอกเข้าใจอันดี ระหว่างประชาชน

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ใช้อำนาจรัฐ และฝ่ายความมั่นคงที่ไม่ต้องรับผิด และไม่ยึดโยงอยู่ในกำกับของสังคม ทำให้เกิดความเสี่ยงว่าจะฝ่าฝืนกฎหมายและลิดรอนสิทธิของประชาชนเพิ่มเติม เพราะอยู่ในภาวะปลอดความรับผิดไม่อยู่ภายใต้การบังคับของกฎหมายด้วยเกราะของกฎหมายความมั่นคง ทำให้นิติรัฐ นิติธรรม เปราะบาง

ยังผลให้เกิด การเมืองที่ล้มเหลว ไม่สามารถแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่รุมเร้า ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งแบบไม่รู้เขารู้เรา และไม่ทำตามกรอบของกฎหมาย จะทำให้การแสวงหาทางออกได้ยาก เพราะไม่อาจสร้างอำนาจนำทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ที่สามารถชี้ทางออกให้กับสังคมโดยที่กลุ่มต่างๆพอยอมรับได้

ก่อกำเนิดขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า

หลังจากความพ่ายแพ้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยแล้ว เศรษฐกิจระบบตลาดและทุนเสรีก็เริ่มขยายตัวเหนืออำนาจรัฐไทย เห็นได้จากการเติบโตของกรุงเทพมหานคร ซึ่งสะท้อนระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยครึ่งใบที่อำนาจรัฐกระจุกตัวอยู่กับชนชั้นนำทางอำนาจและทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมักจะทุ่มเททรัพยากรของภาครัฐบาลในกิจกรรมพื้นฐาน การส่งเสริมการลงทุน ส่งเสริมการขยายตัวของสถาบันการเงิน ตลอดจนนโยบายสนับสนุนการศึกษาไปในทิศทางทีส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของเมืองกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเติบโตเนื่องจากการอพยพของแรงงานในชนบทเข้าสู่เมือง เพราะโครงสร้างพื้นฐาน วัฒนธรรม เงินตรา ล้วนแต่กระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพฯ

ดังนี้กรุงเทพฯ จึงขยายตัวอย่างรวดเร็วมากก่อนทศวรรษ 2530 ในขณะที่หลังจากนั้นอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลงเมื่อกรุงเทพฯ เริ่มประสบกับปัญหาการจราจรแออัด สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ประกอบกับมีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลจากภาคประชาสังคมมากขึ้น ด้วยเหตุข้อจำกัดในการพัฒนากรุงเทพฯ แผนพัฒนาฯ จึงเริ่มให้ความสำคัญในการพัฒนาเมืองหลักอื่น ๆ หลังปี พ.ศ.2530 เป็นต้นมา เช่น เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา อุบลราชธานี นอกจากการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเลื่อมล้ำอย่าลึกซึ้งระหว่างเมืองกับชนบทแล้ว ระหว่างบุคคลในสังคมก็เกิดความเลื่อมล้ำขึ้นอย่างสำคัญ

เรื่องราวเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นทิศทางของรัฐไทยในการเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม และขยี้ทำลายภาคเกษตรอย่างร้ายกาจมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเงียบสนิทในปี พ.ศ. 2519 นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงสำคัญ คือ การล่มสลายของสังคมชาวนา ในปัจจุบันถึงแม้จะมีการผลิตภาคเกษตรอยู่ แต่การผลิตนั้นต่างจากสังคมชาวนาเดิมหลายประการ

ในทางกลับกันการเติบโตของภาคบริการและสังคมเมืองจึงขยายตัวและสร้างชนชั้นกลางใหม่ที่เป็นชนชั้นกลางระดับล่างที่พยายามถีบตัวขึ้น แต่ก็ได้สร้างความวิตกกังวลให้กับชนชั้นกลางเก่าที่ประกอบไปด้วยชนชั้นกลางระดับกลางและชนชั้นกลางระดับบนที่เคยมีอัตลักษณ์และความสามารถในการบริโภคที่สูงกว่ารังเกียจเดียดฉันท์จนนำไปสู่วิกฤตทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่าง คนสองกลุ่มนี้ และมีส่วนผลักดันให้ชนชั้นกลางเก่าและเครือข่ายผนึกกำลังกันก่อเป็น ขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าที่จะได้พูดถึงต่อไป

หากจะวิเคราะห์ถึงการเติบโตของกลุ่มประชาสังคมก็แยกไม่ออกจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจและการค้าการอุตสาหกรรมในประเทศที่เติบโตขึ้นเพื่อตอบสนองระบบโลกาภิวัฒน์ซึ่งได้เชื่อมทุกภาคของประเทศเข้ากับตลาดและทุนต่างชาติการปฏิวัติในระบบสารสนเทศและการเข้ามาของสื่อทางสังคมผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่างๆทำให้เกิดการปลดปล่อยพลังการผลิตจากการครอบงำและขูดรีดของชนชั้นดั้งเดิมตามประเพณีอีกด้านหนึ่งคือการสร้างความต้องการและความคาดหวังใหม่ของพลังทางสังคมโลกาภิวัตน์ซึ่งจะมีผลต่อการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการจัดการและปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจในสังคมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ใหม่แบบโลกาภิวัตน์[1]

ขบวนการทางสังคมและเครือข่ายภาคประชาสังคมยังไม่สามารถสร้างสถาบันทางอำนาจและระบบการเมืองที่พวกเขาเป็นกำลังหลักได้แม้ว่าจะได้เคลื่อนไหวและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆที่ก้าวหน้าในระบบการเมืองไทยหลายอย่างที่สำคัญคือการผลักดันให้เกิดรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป 2540 แต่แล้วระบบการเมืองใหม่และพลังของพรรคการเมืองใหม่ก็กลายมาเป็นอุปสรรคและกระทั่งเป็นคู่ขัดแย้งกับขบวนการทางสังคมและภาคประชาสังคมเสียเองเมื่อรัฐบาลพรรคไทยรักไทยเริ่มผลักดันแนวนโยบายแบบเสรีนิยมใหม่อย่างเป็นระบบมากขึ้นเช่นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจการผลักดันโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐและการเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคี (FTA) ควบคู่ไปกับการปฏิบัตินโยบายทางสังคมที่เรียกว่า “ประชานิยม” ความพยายามของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยที่จะแปรรูปกิจการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)ในปี 2547 ได้ก่อให้เกิดกระแสต่อต้านการแปรรูปฯที่นำโดยสรส. ซึ่งประกอบไปด้วยสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจกว่า 23 แห่งและยังมีการสร้างแนวร่วมด้านกว้างกับขบวนการทางสังคมอื่นๆ เช่นสมัชชาคนจนเครือข่ายสลัมสี่ภาคคณะกรรมการสมานฉันท์

[1] ศาสตราจารย์ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณและคณะ, โครงการวิจัยเรื่องโครงสร้างอำนาจไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย, หน้า1-6

แรงงานไทยและองค์กรพัฒนาเอกชนแนวชุมชน-ชาตินิยมจำนวนมากในนามของ "เครือข่ายปกป้องไฟฟ้า-ประปาเพื่อชาติและประชาชน" ส่งผลโดยตรงให้ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับขบวนการทางสังคมโดยเฉพาะขบวนการแรงงานมีระดับรุนแรงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วงต้นปี 2547 สหภาพแรงงานกฟผ. ประกาศหยุดงานครึ่งวันและตั้งเวทีปราศรัยชุมนุมเป็นระยะเวลานับเดือนและในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นวันแรงงานสากลสรส. และองค์กรพันธมิตรในภาคประชาชนสามารถระดมมวลชนจำนวนกว่า 300,000 คนเพื่อประท้วงคัดค้านการแปรรูปฯผลก็คือรัฐบาลพรรคไทยรักไทยต้องชะลอนโยบายการแปรรูปฯดังกล่าวออกไปชั่วคราวและความขัดแย้งดังกล่าวนี้ในที่สุดแล้วได้นำไปสู่การแตกหักอย่างไม่มีทางประสานได้ระหว่างรัฐบาลพรรคไทยรักไทยกับขบวนการแรงงานโดยทั่วไปประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้านครหลวงกล่าวว่า "นับจากนี้ไปเราจะถือว่าพรรคไทยรักไทยเป็นศัตรู"[2]

ในขณะที่พลังการเมืองในเมืองกลายเป็นปรปักษ์กับรัฐบาลในชนบทและต่างจังหวัดรัฐบาลยังคงมีเสียงสนับสนุนจากประชาชนและเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆตามแนวการใช้นโยบายประชานิยมในภาคชนบทของรัฐบาลเสียงสนับสนุนของคนชั้นล่างมีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่รัฐบาลแต่คราวนี้รัฐถือโอกาสใช้การสนับสนุนของคนชนบทมาแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของประชาธิปไตยในประเทศไทยที่ชนชั้นล่างมีอำนาจในการต่อรองในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาททางการเมืองโดยตรงที่มีบทบาทมากขึ้นในระบอบการเมืองประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ผ่านการเลือกตั้งภายใต้ระบอบทักษิณการเลือกตั้งถูกทำให้เป็นอำนาจและเครื่องมือของประชาชนในชนบทที่ไม่เคยมีอำนาจและเห็นผลอันเป็นรูปธรรมของการเลือกตั้งแต่ละครั้งที่ผ่านความสำเร็จของยุทธศาสตร์และความเข้มแข็งทางการเมืองของรัฐบาลไทยรักไทยดำเนินไปท่ามกลางการเสื่อมคลายความอ่อนแอและการลดขนาดลงของ "การเมืองภาคประชาชน"

การก่อตัวและพัฒนาไปของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจึงเกิดขึ้นในบริบทที่การเมืองภาคประชาสังคมกำลังอ่อนแอและลดขนาดลงความสำเร็จอันแรกของพธม. จึงได้แก่การประสบความสำเร็จในการสร้าง*แนวร่วมข้ามชนชั้น (cross-class alliance) ของกลุ่มพลังทางสังคม 2 กลุ่มคือกลุ่มพลังอนุรักษนิยมอำมาตยาธิปไตยกับกลุ่มพลังฝ่ายภาคประชาชนที่มีเพียงแกนนำ "หัวๆ" โดยมีกลุ่มพลังอนุรักษนิยมเป็นกลุ่มที่มีสถานะนำ (hegemony) เหนือกลุ่มพลังฝ่ายภาคประชาชน*ซึ่งแนวร่วมนี้เกิดขึ้นจากความล้มเหลวและสภาพความอ่อนแอที่อยู่*ภายใน*และ*มาจาก*สิ่งที่เรียกว่า "การเมืองภาคประชาชน" ที่สะสมตัวมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานอย่างน้อยก็ตั้งแต่การขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยในปี 2544 โดยเฉพาะความล้มเหลวอันเนื่องมาจากข้อจำกัดในทางยุทธศาสตร์ยุทธวิธีการจัดองค์กรและ

---

2 อ้างแล้ว

จากการละเลยการต่อสู้ช่วงชิงการนำทางอุดมการณ์ซึ่งเป็นข้อจำกัดของยุทธศาสตร์แบบ "การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่"(New Social Movement)[3]

กลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้านั้น คือกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อต้านรัฐบาลที่มาจากเครืออำนาจของระบอบทักษิณ ซึ่งมีมวลชนส่าวนใหญ่เป็นชนชั้นกลางในเมืองและมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบ "ราชาชาตินิยม" ภายใต้ความเชื่อเรื่อง "ความเป็นไทย" ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนแรก

ซึ่งสาเหตุที่ชนชั้นกลางต้องออกมาขับไล่รัฐบาลทักษิณและรัฐบาลที่อยู่ในเครือข่ายอำนาจของทักษิณนั้น ก็เพราะชนชั้นกลางเชื่อว่ารัฐบาลทักษิณใช้เงินซื้อเสียงชาวบ้านเข้ามาโกงกินบ้านเมือง ทุจรติคอรัปชั่นทั้งทางตรงและการคอรัปชั่นเชิงนโยบาย ขายหุ้นโดยไม่เสียภาษีของกลุ่มชินคอร์ป การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเจรจาการค้าเพื่อสร้างเขตการค้าเสรี การแทรกแซงองค์กรอิสระ ฯลฯ ซึ่งชนชั้นกลางมองว่าสิ่งเหล่านี้เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนที่ใกล้ชิดกับพรรคไทยรักไทย มิหนำซ้ำยังมอมเมาชาวบ้านด้วยนโยบาย "ประชานิยม" ที่เป็นการนำภาษีของชนชั้นกลางไปแจกจ่ายให้ชาวบ้านใช้ในทางที่ไม่เกิดประโยชน์และชนชั้นกลางก็ไม่ได้รับผลประโยชน์จากนโยบายเหล่านั้น ดังนั้นชนชั้นกลางจึงรู้สึกว่าตนเองเริ่มสูญเสียอำนาจทางการเมืองและทำการขับไล่รัฐบาลทักษิณผ่านการประท้วงในนามกลุ่มพันธมิตรฯ(เสื้อเหลือง)[4]

ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะชนชั้นกลางในเมือง คือกลุ่มคนที่ปรับตัวได้น้อยที่สุดจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคของรัฐบาลทักษิณซึ่งทำให้ชนชั้นกลางรู้สึกอึดเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่พวกเขาคือคนที่ทำงานอยู่ในระบบ(มนุษย์เงินเดือนและเสียภาษีทางตรง) ซึ่งรายได้ไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอัตราการการเติบโตทางเศรษฐกิจดังเช่นกลุ่มชนชั้นนำ(กลุ่มทุนเก่าและทุนใหม่) แต่กลับมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนไม่สามารถเข้าถึงสินค้าและไม่สามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้อย่างชนชั้นนำ มิหนำซ้ำยังไม่ได้รับประโยชน์จากนโยบายของรัฐบาลทักษิณมากนัก เพราะนโยบายของรัฐบาลทักษิณและการเติบโตทางเศรษฐกิจได้สร้างประโยชน์ให้กับชาวบ้านซึ่งทำงานอยู่ในภาค "การผลิตไม่เป็นทางการ"(แรงงานนอกระบบ)โดยตรง ดังนั้นชนชั้นกลางจึงรู้สึกอึดอัดกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคของรัฐบาลทักษิณ เพราะชนชั้นกลางคิดว่าภาษีที่พวกเขาต้องเสียไปนั้น ไม่ได้กลับคืนมาอย่างที่ควรจะเป็น แต่ประโยชน์กลับไปตกอยู่ที่ชนชั้นนำและชาวบ้านมากกว่า[5]

---

3 อ้างแล้ว

4 ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. "อ่านพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ผ่านแว่นการเมืองของสุนทรียศาสตร์" ใน ไอดา อรุณวงศ์(บรรณาธิการ). **วาสารอ่าน**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 , มกราคม-มีนาคมคม 2554.

5 นิธิ เอียวศรีวงศ์. "เสื้อเหลืองเป็นใครและออกมาทำไม" ใน นิธิ เอียวศรีวงศ์. **การเมืองของเสื้อแดง**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์, 2553.

มิหนำซ้ำความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคของรัฐบาลทักษิณ ยังเป็นการทำลาย "ช่วงชั้นทางสังคม" ซึ่งเป็นสิ่งที่ชนชั้นกลางให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะพวกเขาใฝ่ฝันถึงการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคมผ่านการศึกษาและการทำงานในระบบ เพื่อที่จะผลักดันตนเองให้มีความ "เสมอ" หรือความ "เท่าเทียม" กับชนชั้นนำ แต่ในความเป็นจริงแล้วพวกเขากลับทำไม่ได้ เพราะโครงสังคมไทยไม่เอื้ออำนาย มิหนำซ้ำชาวบ้านซึ่งพวกเขามองว่าต่ำต้อยกว่าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา กลับกำลังเติบโตขึ้นมาและแทบจะมีสถานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษา (ลูกหลานของชาวบ้าน) เทียบเท่ากับชนชั้นกลางในเมืองแล้ว[6]

ดังนั้นชนชั้นกลางจึงรู้สึกอึดอัดและรับไม่ได้กับการที่จะให้ชาวบ้านมีความเสมอภาคเท่ากับตนเอง เพราะนั่นเท่ากับว่าพวกเขากำลังสูญเสียสถานะทางเศรษฐกิจสังคมและรวมไปถึงอำนาจต่อรองในทางการเมืองให้กับชาวบ้านอีกด้วย ดังนั้นพวกเขาจึงทำทุกอย่างเพื่อต่อต้านเครือข่ายอำนาจของทักษิณ เพื่อรักษาช่วงชั้นทางสังคมและระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบเดิมซึ่งพวกเขาได้ประโยชน์เอาไว้ ผ่านการเคลื่อนไหวทางการเมืองในนามกลุ่มพันธมิตรฯ โดยใช้สถาบันพระมหากษัตริย์มาเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมทางการเมือง เพราะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความมีช่วงชั้นของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี[7]

ประกอบกับการที่ชนชั้นกลางเชื่อว่าทักษิณใช้เงินจ้างและหลอกกลุ่มคนเสื้อแดงให้มาสร้างความวุ่นวาย ก่อการร้าย เผาบ้านเผาเมืองและล้มล้างสถาบันพระหากษัตริย์ เพื่อให้ทักษิณกลับคืนสู่อำนาจ[8] เนื่องจากชนชั้นกลางคือกลุ่มคนที่ศรัทธาในสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก เพราะชนชั้นกลางเชื่อว่าสถาบันกษัตริย์คือผู้สร้างชาติและปกป้องบ้านเมืองให้พ้นการตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก มิหนำซ้ำยังมีเมตตาธรรมต่อคนชนบทผู้ยากไร้ในที่ห่างไกล โดยการช่วยเหลือชาวบ้านผ่านการสร้าง "โครงการในพระราชดำริ" ต่างๆ[9] ทั้งๆที่พระองค์ท่านเป็นชนชั้นสูงและไม่จำเป็นต้องโน้มตัวลงไปเกลือกกลั้วกับชาวบ้าน แต่พระองค์ท่านก็ทรงรักและมีเมตตาต่อชาวบ้าน ดังนั้นชนชั้นกลางจึงศรัทธาในสถาบันพระมหากษัตริย์และดำเนินรอยตามพระราชกรณียะกิจ เช่น การสงเคราะห์ชาวบ้านในชนบทที่ห่างไกลเป็นครั้งคราวหรือในยามที่เกิดภัยพิบัติ เป็นต้น ซึ่งการที่แกนนำฝ่ายพันธมิตรฯ ทหาร พรรคประชาธิปัตย์และสื่อกระแส

---

[6] นิธิ เอียวศรีวงศ์. "เสื้อเหลืองเป็นใครและออกมาทำไม" ใน นิธิ เอียวศรีวงศ์. **การเมืองของเสื้อแดง**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์, 2553.

[7] นิธิ เอียวศรีวงศ์. "เสื้อเหลืองเป็นใครและออกมาทำไม" ใน นิธิ เอียวศรีวงศ์. **การเมืองของเสื้อแดง**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์, 2553.

[8] ชนชั้นกลางบางคนเชื่อว่าทักษิณต้องการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์และตั้งตนเองขึ้นเป็นประธานาธิบดีแล้วสถาปนารัฐไทยใหม่

[9] โปรดดูรายละเอียดใน ชนิดา ชิตบัณฑิตย์. **โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ :การสถาปนาพระราชอำนาจนำในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550.

หลัก ใช้สถาบันกษัตริย์มาเป็นเครื่องมือทางการเมืองโดยการโจมตีทักษิณและกลุ่มคนเสื้อแดงว่าเป็นพวกล้มเจ้านั้น จึงทำให้ชนชั้นกลางโกรธแค้นเป็นอย่างมากและพร้อมใจออกมาปกป้องสถาบันกษัตริย์ ต่อต้านระบอบทักษิณและพึงพอใจต่อการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามกลุ่มคนเสื้อแดง

เปิดม่านสู่

พาณิชยการของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า

เนื้อหาในส่วนนี้จะนำเสนออย่างเป็นลำดับเพื่อให้เกิดการทำความเข้าใจ และเห็นประเด็นที่นำไปสู่การยกระดับข้อถกเถียงอย่างเป็นสัดส่วนแต่มีความเชื่อมโยงเรียงร้อยกัน ผ่านประเด็นสำคัญทั้ง 12 ประเด็น ได้แก่ กลุ่ม

1. ผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าคือใคร
2. ขบวนการขับเคลื่อนไปอย่างไร
3. กระบวนการพาณิชยการปฏิบัติการอย่างไร
4. รูปแบบของการสื่อสารเพื่อสร้างสัญลักษณ์

5. ข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏในสื่อที่ประกอบสร้างภาพลักษณ์
6. กลุ่มโต้กลับมีหรือไม่ ใครบ้าง
7. ปฏิบัติการตอบโต้ปรากฏในรูปแบบใดบ้าง
8. ข้อมูลมุมกลับที่เกิดจากการโต้กลับ
9. ผลสะเทือนทางกฎหมาย และกรณีศึกษา
10. ผลกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์รุนแรงเพียงใด
11. ผลกระทบต่อสังคมไทยมีมากน้อยเพียงไร
12. มาตรการแก้ไข

โดยเนื้อหาจะวิเคราะห์และนำเสนอดังที่จะได้กล่าวถึงไปรายหัวข้อ

1. **<u>กลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า</u> "Becoming" Groups (Desire) – Consumers' Behavior**

สิ่งสำคัญประการแรกที่ต้องชี้แจง คือ กลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าเป็นใคร บทความชิ้นนี้ขอเสนอนิยามว่า "กลุ่มบุคคลที่แสดงออกในพื้นที่สาธารณะว่าตนหรือกลุ่มของตนมีความรัก เทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์หรือองค์พระมหากษัตริย์ อย่างเปี่ยมล้น และมีกิจกรรมหรือกิจวัตรประจำวันที่แสดงให้เห็นถึงการนิยมเจ้าอย่างเข้มข้นทั้งในชีวิตทางการเมือง และในมิติอื่นของตนและองค์กรสังกัด รวมไปถึงกิจกรรมในชีวิตประจำวัน" โดยจะเน้นศึกษาว่า เขาเป็นใคร มาจากไหน แต่เน้นว่า "เขาอยากเป็นอะไร" และ "แสดงออกอย่างไร" เพราะมนุษย์สามารถปรับกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างทุนให้กับตนเองและกลุ่มได้ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นว่าภาพลักษณ์ที่แสดงออกมาจะต้องสอดคล้องกับสิ่งที่ "ทำ" หรือ "เป็น" ในชีวิตประจำวันหรือการทำงานของตนและองค์กร โดยกลุ่มเหล่านี้ประกอบไปด้วย

- กลุ่มการเมือง กลุ่มคนเสื้อเหลือง เสื้อน้ำเงิน เสื้อหลากสี(ปกป้องสถาบันฯ)
- สื่อเลือกข้าง สื่อของค่ายผู้จัดการ เอเอสทีวี ไทยโพสต์ แนวหน้า ฯลฯ

- และสื่อทั่วไป สื่อที่นำเสนอภาพลักษณ์ขององค์กรว่าเทิดไท้และจงรักภักดี ผ่านการนำเสนอข่าว หรือสกู๊ป สารคดีเทิดพระเกียรติรูปแบบต่างๆ อย่างเข้มข้น เช่น ช่องโทรทัศน์ 3 5 7 9 และ ทีวีไทย เป็นต้น
- บรรษัท (บริษัทห้างร้านขนาดใหญ่) บรรษัทที่ทำกิจกรรมโฆษณาประชาสัมพันธ์เสริมสร้างภาพลักษณ์ตนเองด้วยการเชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์ หรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เช่น สิงห์ ช้าง เครือเจริญโภคภัณฑ์ และโดยเฉพาะบรรษัทที่ทำธุรกิจสื่อบันเทิง อาทิ แกรมมี่ อาร์เอส และโรงภาพยนตร์
- ผู้ประกอบการรายย่อย การประกอบธุรกิจที่ใช้สัญลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์มาเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร เช่น การทำกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม ดูแล ป่าไม้ และน้ำของบริษัทห้างร้านทั้งหลาย

- หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานทั้งหลายของภาครัฐล้วนมีงบประมาณในการรักษาภาพลักษณ์ขององค์กรตนโดยเชื่อมโยงกับการน้อมนำแนวทางตามพระราชดำริ แต่องค์กรด้านความมั่นคงจะมีงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมรักษาภาพลักษณ์ของสถาบันกษัตริย์อย่างเข้มข้น อาทิ กองทัพ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) หรือ กรมการปกครอง
- รัฐวิสาหกิจ รัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ของไทยจะมีงบประมาณในการสร้างภาพลักษณ์ของตนโดยอาศัยแนวทางของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาเสริมภาพพจน์ขององค์กรตน เช่น การปริโตรเลียมแห่งประเทศไทย(ปตท.) การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- มวลชน-ผู้บริโภค ประชาชนทั้งชาวไทยและไม่ใช่คนไทย แต่นิยมในการเสพภาพลักษณ์และนิยามที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ เช่น ชนชั้นกลางในเมืองที่นิยมความพอเพียง คนรวยที่แสดงออกว่ารักและทำกิจกรรมทางสังคมเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล อาสาสมัครจิตอาสาเพื่อสังคมตามรอยเท้าพ่อ เป็นต้น

2. <u>ขบวนการ</u> Movements

ขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้ามิได้มีลักษณะการจัดตั้งและเชื่อมโยงกันอย่างเข้มข้น แต่เป็นลักษณะแนวร่วมที่มีความหลากหลายของที่มา แต่อยู่ภายใต้วาทกรรมเชิงอุดมการณ์แบบนิยมเจ้าโดยเน้นที่ความรู้สึกร่วมกันมีความเห็นในการปกป้องและเทิดทูนสถาบันกษัตริย์ร่วมกัน (Ideocracy) แต่สิ่งที่น่าวิตกคือ การพยายามปลุกเร้าให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมผ่านการสื่อสารรูปแบบต่างจนขาดทักษะในการคิดวิพากษ์เพื่อให้เห็นมุมมองที่หลากหลายต่อสถาบันกษัตริย์ในฐานะสถาบันทางสังคม และพยายามสะกดความใคร่รู้สงสัยเอาไว้ Idiotization (Non-Critical) ให้เหลือไว้เพียงความรู้สึกซื่อสัตย์ต่อสถาบันกษัตริย์อย่างสอดคล้องกับการเป้าหมายในการทำโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์ต่อยี่ห้อ (Brands Marketing)

โดยที่กลุ่มนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้ากลุ่มต่างๆได้มีกิจกรรมสร้างภาพลักษณ์องค์กรของตนเองโดยหยิบยืมสัญลักษณ์ของสถาบันกษัตริย์และเรื่องเล่าต่างๆเกี่ยวกับพระจริยวัตรและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาน้อมนำตามแนวทาง ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำกิจกรรมด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์แบบไขว้ภาพลักษณ์มาเสริมกันและกัน Cross- Promotion นั่นเท่ากับว่าในพื้นที่สื่อสาธารณะของไทยเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวเชิงประชาสัมพันธ์ที่เน้นภาพลักษณ์ผิวเผินที่สร้างจากการบอกเล่าของกลุ่มนิยมเจ้าอย่างออกนอนกหน้า แต่ลดทอนศักยภาพในการคิดวิเคราะห์วิพากษ์อยู่ถึงแก่น จนเกิดกระแสปัญญาเบา

ทั้งนี้กลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้ามิได้ปฏิบัติการ หรือสร้างวาทกรรมอย่างโดดเดี่ยว แต่เป็นการสร้างแบบ “เครือข่ายทางสังคม” ที่มี “สัญลักษณ์ร่วม” เชื่อมโยง “สถาบันกษัตริย์” เข้ากับ “กิจกรรมเพื่อสังคม” (Social Responsibility-SR) กล่าวคือ กลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าทั้งหลายต่างทำสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์แต่นำโครงเรื่อง เนื้อหา และบทสรุป ที่มีลักษณะสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ว่า หากตนแสดงออกว่าน้อมนำพระราชดำริแล้วตนหรือองค์กรของตนก็ถือว่ามีความรับผิดชอบต่อสังคมไทยแล้ว โดยมิพักต้องให้สังคมสืบหาว่าตนหรือกลุ่มตนมีการทำกิจกรรมหรือดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน คุ้มครองแรงงาน และรักษาสิ่งแวดล้อมจริงหรือไม่

อย่างที่กล่าวไปแล้วขบวนการของกลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้านั้นไม่ได้มีการจัดตั้งร่วมกันอย่างเข้มข้น แต่ก็อาจมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทางตรง เช่น แลกเปลี่ยน เวลาในการได้เผยแพร่ข้อมูลโฆษณาในการเสริมสร้างภาพลักษณ์, การจัดซื้อหรือแลกพื้นที่ในการนำเสนอภาพลักษณ์, หรือหยิบยืมเอาตราสัญลักษณ์มาใช้ในการช่วยขายสินค้าหรือสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กรของตน และราคาก็ไม่อาจตีค่าให้อยู่ในรูป “มูลค่า” อย่างเดียว แต่อาจอยู่ในลักษณะการร่วมกันสร้าง “คุณค่า” ของสังคมที่จะมีส่วนช่วยเสริมภาพลักษณ์องค์กรตน

นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนภาพลักษณ์ หรือ สัญลักษณ์ ในเชิงคุณค่านั้นยังสามารถพลิกแพลงจนกลายเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางอำนาจทั้งทางด้านการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งกลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้ามีส่วนได้รับ แลกเปลี่ยน และส่งเสริม อำนาจ และความชอบธรรมของสถาบันกษัตริย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากกิจกรรมโฆษณาประชาสัมพันธ์นั้นกินพื้นที่ และเวลาในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนในสังคมไทยไม่น้อยเลยทีเดียว

3. <u>กระบวนการทำให้เป็นพาณิชย์โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์</u> Commercialization

ในสังคมทุนนิยมอย่างที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างสังคมไทย กิจกรรมใดๆที่จะเกิดขึ้นและตั้งอยู่ได้ย่อมต้องมีการ ผลิต กระจาย แลกเปลี่ยน และบริโภคสิ่งเหล่านั้น ดังนั้นกระบวนการที่สำคัญซึ่งขบวนการผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าต้องทำให้สำเร็จก็คือ การสถาปนาให้เกิดอุตสาหกรรมด้านอารมณ์ความรู้สึกในการเสพสื่อที่นำเสนอสัญลักษณ์และเรื่องเล่าเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์อย่างลึกล้ำเข้าไปในชีวิต **(Dramatization Industry)** อันจะเป็นประโยชน์ต่อการขายสินค้า บริการ ผ่านการนำเสนอภาพลักษณ์ของยี่ห้อของตนที่หยิบยืมเอาภาพลักษณ์ของสถาบันกษัตริย์ที่ผู้คนรู้สึกผูกพันและมีอารมณ์ความรู้สึกร่วมอย่างรุนแรง **Passion** จนเพิกเฉยต่อข้อสงสัยบางประการที่อาจมีต่อ สินค้า บริการ และภาพลักษณ์ของ กลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า **(Non-Skeptical)** **ทำให้เกิดบรรยากาศ "ซาบซึ้ง" (overwhelming)** ไหลเวียนอยู่ในสังคมไทย จนยากที่แสดงออกในที่สาธารณะว่าไม่เห็นด้วย หรือคิดต่าง

เงื่อนไขที่ทำให้เกิดกระบวนการนี้ได้ คือ อาศัยการกระทำต่อเวลาว่างของคนในสังคมทุนนิยม จึงพบได้ว่ามวลชนจำนวนมากของกลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า มีลักษณะเป็นผู้สูงอายุ หรือไม่อยู่ในวัยเรียน หรือวัยทำงาน หรือทำงานอยู่ที่บ้าน เนื่องจากคนเหล่านี้มีเวลาว่างและรับชมข้อมูลเหล่านี้อยู่มาก (เว้นกรณีผู้ที่ทำงานในองค์กรที่เป็น กลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า ซึ่งย่อมต้องแสดงออกไปในทิศทางเดียวกันเพื่อปกป้องภาพลักษณ์ของตน และสัญลักษณ์ของสถาบันที่องค์กรตนฉวยใช้อยู่เป็นอันมาก)

กิจกรรมทางพาณิชย์ที่สืบเนื่องจากกิจกรรมด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ก็คือ กิจกรรมด้านการตลาดเพื่อสังคม เช่น โครงการปลูกป่า สร้างฝาย หรือแม้กระทั่งการชุมนุมของผู้ปกป้องราชบัลลังก์ ด้วยการดึงคนให้ทำกิจกรรมบันเทิงแบบมีส่วนร่วมในลักษณะมหรสพขนาดใหญ่ใกล้เคียงกับการเป็นแฟนกีฬา ซึ่งมีลักษณะการทำให้ผู้คนรู้สึกรัก หวงแหน และเป็นเจ้าขององค์กร สัญลักษณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และกลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าก็จะได้ประโยชน์ในเชิงผลพลอยได้ด้านภาพลักษณ์องค์กร

อย่างไรก็ดีการปลุกเร้าให้เกิดอารมณ์ร่วมและหวงแหนนั้น นอกจากจะทำให้เกิดการเกิดแฟนพันธุ์แท้แล้ว ยังทำให้เกิดแฟนเหนียวแน่ที่ไม่ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ และแฟนกลุ่มหัวรุนแรง ULTRA – Hooligans ซึ่งสามารถปฏิบัติการด้วยการใช้กำลังต่อบุคคลอื่นได้ เช่น การ์ดพันธมิตร หรือ นักรบศรีวิชัย

กระบวนการดังกล่าวอาศัยวิธีการสื่อสารแบบวัฒนธรรมมวลชนที่เป็นสื่อที่เข้าถึงผู้คนได้ง่าย และได้รับความนิยม Popular Culture กล่าวคือ มีลักษณะที่โผล่ขึ้นมา (pop up) ในแทบทุกพื้นที่ซึ่งสามารถสื่อสารได้ในอาณาบริเวณต่างๆ ซึ่งรับรู้ข้อมูลเหล่านั้นได้ในหมู่ประชาชนทั่วไป (population)

ทั้งนี้สื่อที่นำเสนอจะต้องเน้นที่ความ "ง่าย" โดยอาจจะอยู่ในลักษณะของ รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และ มีการนำเสนอผ่านถ้อยคำหรือเรื่องเล่าสั้นๆจับใจความได้และกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกได้ (motto) ยิ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีข้อมูลสารสนเทศมีการพัฒนามากขึ้น ข้อมูลทั้งหลายจึงอยู่ในลักษณะเช่นว่ามากขึ้น อาทิ สื่อในลักษณะผสมสาน (multi-media)

นอกจากนี้การยึดพื้นที่โดยอาศัยกำลังทางเศรษฐกิจของกลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า ก็ได้ทำให้ข้อมูลเหล่านั้นแพร่หลาย เข้ายึดพื้นที่ในการสื่อสารได้ทุกพื้นที่ ทั้งที่ใช้พื้นที่ของตน หรือที่ซื้อพื้นที่มา และโดยอาศัยพื้นที่ของผู้อื่นแลกกับพื้นที่ตน และนำเสนอผ่านสื่อได้หลากหลายช่องทาง ยิ่งเป็นการสื่อสารข้างเดียวก็ยิ่งดี หากมีการสื่อสารข้างเดียวแล้วผู้บริโภคที่ได้กลายเป็นมวลชนแสดงการตอบรับอย่างรุนแรงได้ก็ยิ่งบรรลุเป้าหมาย

โดยเนื้อหาที่นำมาเล่าประกอบสัญลักษณ์จะต้องเป็นเรื่องที่เห็นง่ายปรากฏชัดไม่ต้องอธิบายในเชิงเนื้อหาเจาะลึก เช่น โครงการพัฒนา โครงการช่วยเหลือ บริจาค ฯลฯ แต่เน้นไปที่การสร้างอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งมีผลเป็นการกระทำต่อจิตใต้สำนึกของผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นทำให้กลายเป็นผู้บริโภคที่ตื่นตัวต่อสัญลักษณ์และอุดมการณ์ที่ได้รับปลูกฝังจนอาจพัฒนาเป็นผู้ประกอบการทางการเมืองได้เอง กลับกันก็ทำให้เกิดความรู้สึกผิด (bad conscious) ต่อผู้ที่ตั้งคำถามหรือฉงนสงสัยต่อข้อมูลเหล่านั้น

ทั้งนี้อาจผูกเรื่องเล่าให้มีลักษณะเหมือนเรื่องน้ำเน่า(Soap Opera) เพราะโครงเรื่องเล่า(พล็อต)ที่คนในสังคมนั้นคุ้นเคยจะทำให้ผู้บริโภคอบอุ่นทำใจยอมรับและเชื่อตามได้ง่าย เช่น การพัฒนา การบริจาค เป็นการกระทำของคนดี

4. **<u>รูปแบบของการสื่อสาร</u>** (**วิธีการ-**ข้อพิสูจน์) (Desiring Machine)

การสื่อสารของขบวนการผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้านั้นได้พยายามเสริมสร้าง ภาพลักษณ์ของ สถาบันกษัตริย์ให้โดดเด่นเป็นสง่าเสียก่อนเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์หลัก แล้วองค์กรหรือกลุ่มของตนจึงฉวยใช้ภาพลักษณ์นั้นมาเป็นส่วนส่งเสริมตน โดยกลุ่มต่างๆจะสร้างภาพลักษณ์ของทุกกลุ่มในขบวนการให้ไปในทิศทางเดียวกัน จนผูกขาดความเป็นเจ้าของยี่ห้อ “ผู้นิยมเจ้า” ไว้ (Branding) แต่หากเมื่อไหร่กลุ่มหรือขบวนการเคลื่อนไหวของตนสูญเสียความชอบธรรมจนกระทบภาพลักษณ์อย่างรุนแรงก็อาจเปลี่ยนอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ใหม่ให้เป็นยี่ห้อใหม่ (Re-Branding) โดยอาจเปลี่ยนสัญลักษณ์เสียใหม่ เช่น จากเสื้อเหลือง สู่ เสื้อหลากสี? แต่ก็ยังคงเรื่องเล่าให้เชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์เฉกเช่นเดิม

ความเข้มแข็งของ “ยี่ห้อ” หรือ “ภาพลักษณ์” เกิดขึ้นได้หากโหมใช้วิธีการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ Integrated Mass Communication (IMC) ของกลุ่มต่างๆ เช่น ในช่วงปี 2549 – 2555 มีสื่อสารพัดรูปแบบที่นำเสนอภาพลักษณ์ของสถาบัน และห้อยยี่ห้อหรือภาพลักษณ์ของกลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า โดยอาจกลบความจริงที่ว่ากลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่าง

ออกนอกหน้าในขบวนการนั้น ได้กระทำการใดๆ ที่เป็นผลเสียต่อภาพลักษณ์และความชอบธรรมของสัญลักษณ์ไปบ้าง

สิ่งที่เห็นได้ชัดมาก คือ การทำประชาสัมพันธ์แนว ความรับผิดชอบทางสังคมของบรรษัท (Corporate Social Responsibility –CSR) โดยนิยามของการ “ห่วงใยสังคม” มักนำไปเชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือ องค์พระมหากษัตริย์ สิ่งที่เห็นชัดที่สุด คือ การนำเสนอภาพลักษณ์องค์กรว่า มีการสนับสนุนโครงการหลวง น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เดินตามรอยเท้าพ่อ หรือกิจกรรมตามแนวทางอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯลฯ โดยปิดบังด้านลบขององค์กรที่อาจมีปัญหาด้าน สิทธิแรงงาน สิ่งแวดล้อม และการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ทั้งนี้ สื่อกลาง ที่ส่งผ่านสัญลักษณ์ ภาพลักษณ์ และเรื่องเล่า ที่ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของขบวนการผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า ได้ทำการยึดครองเวลาว่างในชีวิตของผู้บริโภค(แรงงาน) ด้วยการกำหนดสัญลักษณ์ที่สำคัญๆ ได้แก่ สี เช่น สีเหลือง สีน้ำเงิน และในช่วงหลังคือ หลากสี (แต่ไม่มีสี “แดง”) เพื่อให้ความหมายของผู้จงรักภักดี เป็นคนดี สามัคคีเพื่อพ่อ

ทรงพระเจริญ
songpracharoen

สื่อที่ส่งผ่านสัญญะ และ ความหมายเหล่านั้นมีอยู่มากมาย ได้แก่ บิลบอร์ด

ปฏิทิน ภาพเคลื่อนไหว เพลงสรรเสริญ และเพลงลูกทุ่ง ไทยสากล รูปปั้น อนุเสาวรีย์ สิ่งเคารพบูชา หนังสือ หนังสั้น ภาพยนตร์ รายการวิทยุ โทรทัศน์ มหรสพ งานเฉลิมฉลอง มหกรรม ลักษณะเป็นแบบ กึ่งตลาดนัดกึ่งคาร์นิวัล(มีอาหารคล้ายปิกนิก) โดยอาจขยายไปถึงกิจกรรมด้านกีฬาและการออกกำลังกาย

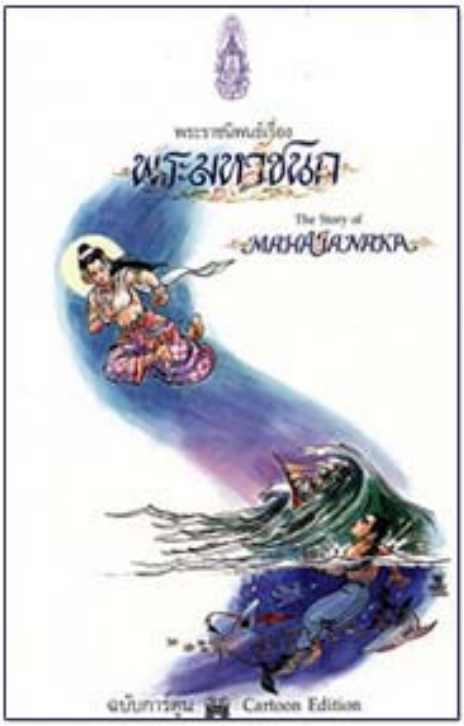

โดยกิจกรรมทั้งหลายได้พัฒนาและอาจขยายไปถึงกิจกรรมด้านกีฬาและการออกกำลังกายด้วย

นอกจากนี้ยังมีสื่อที่ให้ข้อมูลอย่างเข้มข้น อาทิ ข่าว สารคดี สกู้ป สปอตโฆษณา คอลัมน์ การรณรงค์กิจกรรมเทิดไท้องค์ราชันย์รูปแบบต่างๆ จนไปถึงการขยายเป็นกิจกรรมทางการเมืองเต็มรูปแบบด้วยการ การชุมนุม การเดินขบวน ของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า

ปรากฏการณ์
สนธิ จากเสื้อสีเหลือง
ถึงผ้าพันคอสีฟ้า
koo-story.bloggang.com

PAD concert@Los Angeles
คอนเสิร์ตการเมือง ยูเอสเอ

แต่สิ่งที่น่าสังเกต คือ ขบวนการผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าได้ปรับรูปแบบของพาณิชยการให้สอดคล้องไปกับชีวิตประจำวันของผู้บริโภค/มวลชนมากยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมทางการตลาด แฟชั่น เสื้อผ้า ผ้าพันคอ ผ้าโพกหัว สายรัดข้อมือ อุปกรณ์ชุมนุม-มือตบ

ร้านเอเอสทีวี

และการผลิต รากฏว่า ปัจจุบัน
รายชื่อร้านค้าที่ข อยู่ 414 ร้านค้า
ทั่วประเทศ และ ดยมีการสื่อสาร
ไปถึงผู้บริโภค/ม ห้เป็นประโยชน์
ต่อชาวพันธมิตร การ เพิ่มเติม
ข้อมูลโดยตรงได้

ยิ่งไปกว่านั้นพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศก็ได้เพิ่มความเข้มข้นในการทำกิจกรรมเชิงพาณิชย์ด้วยการใช้สื่อใหม่ อินเตอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ sms ที่มีการจัดเก็บค่าใช้จ่ายแลกกับข้อมูล รวมถึงการสร้างเครือข่ายผู้ที่มีรสนิยมเดียวกันผ่านทาง โซเชียลเน็ตเวิร์ค เช่น Facebook Twitter ฯลฯ และการแบ่งปันสื่อผสมผสานบนพื้นที่แบ่งปันสาธารณะ อาทิ you tube เป็นต้น

5. **<u>ข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏในสื่อ</u>** (เนื้อหา - ข้ออ้าง) (Desire materials)

การสร้างภาพลักษณ์นั้นย่อมต้องเรียกร้องให้ ผู้บริโภค/มวลชน ตอบสนองกลับมาในรูปแบบของความซื่อสัตย์ต่อยี่ห้อทั้งซื่อสัตย์ต่อสถาบันกษัตริย์ และเกิดผลพลอยได้ให้ซื่อสัตย์ต่อยี่ห้อของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้ากลุ่มต่างๆ (Brand – Brand Royalty) ซึ่งในบริบทของสังคมไทยก็จะเห็นภาวะ Hyper-Royalism (ธงชัย วินิจจะกูล ได้ให้ความหมายว่า: ภาวะหรือปรากฏการณ์ทางสังคมที่แนวคิดกษัตริย์นิยมได้รับการสนับสนุน ชื่นชอบ หรือเคารพศรัทธาสูงกว่าปกติจนกลายเป็นเรื่องปกติ และทำให้แนวคิดอื่น-เช่น เสรีนิยม-กลายเป็นเรื่องผิดปกติ ดังจะเห็นได้ในค่านิยม ประเพณี นโยบายสาธารณะ การบังคับใช้และตีความกฎหมาย สื่อ)

หากพิเคราะห์ถึงเนื้อหาว่า หากซื่อสัตย์ต่อสถาบันกษัตริย์ แล้วต้องทำอย่างไร จะเห็นได้ว่าขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าจะเรียกร้องให้ผู้คนทั้งหลายแสดงออกดังนี้ รักในหลวง เทิดทูน บูชาดุจดังเทวดาจำแลงลงมาโปรดสัตว์ (Demigods) ต้องเป็นคนดี คิดดี ทำดี รู้รักสามัคคี รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักพ่อทำดีเพื่อพ่อ ให้ยึดถือการทำดีโดยทำตามแนวทางของพระโพธิสัตว์ หรือทศชาติชาดก เช่น เสียสละแบบเวสสันดร ความเพียรแบบพระมหาชนก ต้องแสดงให้เห็นว่าถ้าเป็นผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง ผู้มีอำนาจจะต้องทำตามแนวทางธรรมะของพระราชา ทศพิธราชธรรม10 ราชสังคหวัตถุ4 จักรวรรดิวัตร 14 (บริจาคน้อย แต่แพร่หลาย) ทำตามแนวทางพัฒนา โครงการ(พัฒนา)อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นอกจากนี้เมื่อดูสองเสาหลักที่เห็นรูปธรรมของอุดมการณ์ราชาชาตินิยมไทย คือ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์แล้ว จะพบว่า สองสถาบันที่เป็นรูปธรรม คือ ศาสน์(พุทธ) และกษัตริย์ ได้มีการผนวกรวมกันเป็นเสาหลักของสถาบันหลักของชาติ เพื่อสถาปนาอำนาจนำของกษัตริย์ และใช้อำนาจควบคุมประชาชนผ่านการกดทับความปรารถนาที่เป็นกิเลสต้องห้ามด้วยคำสอนของศาสนาพุทธ(แบบที่พระมหากษัตริย์ได้เข้ามามีบทบาทในการคัดเลือกและขับเน้นเนื้อหามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4)

ผลสะเทือนที่สำคัญคือ การอธิบายรากเหง้าของความขัดแย้งที่พัฒนามาเป็นความขัดแย้งระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมช่วงทศวรรษหลังโดยวาทกรรมของกลุ่มขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าที่เป็นคู่ขัดแย้งหลักได้อธิบายเหตุการณ์สำคัญครั้งต่างๆไว้แตกต่างจากกลุ่มอื่น กล่าวคือ

<u>วาทกรรมของกลุ่มนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า</u> (คนเสื้อเหลือง เสื้อหลากสี เสื้อน้ำเงิน กลุ่มอนุรักษ์นิยม)

- การคอรัปชั่น
- นักการเมืองไร้จริยธรรม
- คนดีต้องปกครองคนชั่ว

- ไม่วางใจต่อระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ที่การเลือกตั้งเป็นวิธีหลักในการกำหนดอนาคต
- คนต่างจังหวัด คนไร้การศึกษา คนจนไม่มีความรู้ แต่มีจำนวนมาก เลือกพรรครัฐบาล
- ตนมีความรู้มากกว่า แม้มีจำนวนน้อยกว่าแต่ควรมีสิทธิ และเสียงที่ดังในการกำหนดอนาคต
- ไม่พอใจนโยบายประชานิยมที่พรรคการเมืองเอางบประมาณมาปรนเปรอคนรากหญ้า
- ไม่ยอมรับการพัฒนาแบบโลกาภิวัฒน์แบบสุดขั้ว ที่ทำให้มีบรรษัทและนักลงทุนต่างชาติเข้ามาแย่งชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยฝ่ายการเมืองเป็นผู้เปิดประเทศ
- การถกเถียงที่ต่อเนื่องยาวนานเป็นสิ่งที่สร้างความตึงเครียดในชีวิต
- การสูญเสียวิถีชีวิตแบบสะดวกของคนเมืองไปให้กับการยึดพื้นที่ชุมนุมทางการเมือง
- ระบบการเมืองและการตรวจสอบ เช่น การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระไม่ควรมาจากการสรรหาของผู้แทนไม่ว่าจะ ส.ส. หรือ ส.ว. เพราะเป็นพวกนักการเมืองเห็นแต่ผลประโยชน์
- การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อคนจำนวนหนึ่งเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ โดยเฉพาะแก้เพื่อนักการเมือง
- การไม่รู้จักและไม่เข้าใจว่า “คนเสื้อแดง” เป็นใครจึงทำให้กังวลและหวาดระแวงการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของคนเสื้อแดงว่าจะรุนแรง และสร้างความเสียหายมาก
- การช่วงชิง การเป็นคน “รักชาติ” เหนือผู้อื่น ทำให้นิยามการ “รักชาติ” ต้องเป็นพวกตนเท่านั้น
- ชาตินิยมอย่างรุนแรง พร้อมที่จะใช้ความรุนแรงต่อคนที่เห็นต่าง เช่น มวลชนอื่น คนที่ไม่คิดอะไรทางการเมือง หรือประเทศเพื่อนบ้าน
- การควบคุมนิยามความเป็น “คนดี” ให้สอดคล้องกับชีวิตของตน ใครไม่เป็นตามที่ตัวเองคิด ถือเป็นคนเลว ไม่รักชาติ ศาสนา
- ไม่ชอบถกเถียงในประเด็นที่ตนคิดว่าไม่บังควรแม้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น สถานะและบทบาทของสถาบันกษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

6. กลุ่มโต้กลับ

ในสังคมมนุษย์ย่อมมีความแตกต่างหลากหลายเป็นธรรมชาติ ดังนั้นการเห็นต่างและไม่ยอมรับเรื่องเล่าและวาทกรรมทั้งหลายของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า จึงผลักดันให้เกิดกลุ่มหรือขบวนการทางสังคมที่ไม่ได้เห็นไปในทิศทางเดียวกับ ขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า **(Non - Ultra Royalist Movement Groups)** อันประกอบไปด้วย

- กลุ่มล้มเจ้า ศูนย์อำนวยการเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน(ศอ.ฉ.) ร่วมกับ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ได้เปิดเผยผังล้มเจ้า แต่ก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า กลุ่มเหล่านี้มีอยู่จริงหรือไม่ในสังคมไทย และประกอบไปด้วยใครบ้าง และโครงสร้างกฎหมายไทยก็ไม่อนุญาตให้คนเหล่านี้เปิดเผยตัว ด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยหน้าที่ชาวไทยที่ต้องพิทักษ์ "การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข"

- กลุ่มนิยมระบอบประธานาธิบดี กลุ่มดังกล่าวไม่ปรากฏชัดในสังคมไทย แม้แต่ในวงวิชาการก็ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีอยู่จริง มิพักต้องพูดถึงข้อห้ามทางกฎหมายดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น
- กลุ่มเบื่อหน่ายผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า กลุ่มนี้มีพัฒนาการอย่างก้าวกระโดด จากเริ่มต้นที่เบื่อม็อบพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย สู่การจัดตั้งขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพันธมิตรฯ แล้วได้ยกระดับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมให้เป็นขบวนการเรียกร้องความยุติธรรมทางสังคม เช่น ขบวนการคนเสื้อแดง
- กลุ่มผู้ต้องการสร้างขอบเขตและความชัดเจนให้กับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ กลุ่มนี้อาจกล่าวได้ว่ามีความพยายามสร้างขอบเขตที่ชัดเจนให้กับประเด็นเกี่ยวกับสถานะและบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย รวมถึงห่วงใยเสถียรภาพของสถาบันด้วย เช่น กลุ่มนักกฎหมาย นักวิชาการ หรือเทคโนแครต ที่ต้องการปรับปรุงโครงสร้างทางกฎหมายเพื่อยกสถาบันออกจากการเมืองอย่างแท้จริง
- กลุ่มเรียกร้องสิทธิเสรีภาพพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย กลุ่มผู้เคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์การแอบอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือการถกเถียงเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์บนพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น นิติราษฎร์ และ ครก.112

- กลุ่มผู้รักเจ้าอย่างมีสติและเหตุผล กลุ่มปัญญาชนผู้นิยมเจ้า แต่เล็งเห็นถึงความเสี่ยงในการปล่อยให้ขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้านำเอาสถาบันและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นอาวะทางการเมืองทำร้ายผู้ที่เห็นต่าง จึงมีการรับฟังและเสนอทางออกที่เป็นไปได้ในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ให้รัดกุมขึ้น เช่น นักวิชาการ นักกฎหมาย และนักสันติวิธีผู้นิยมเจ้าบางส่วน
- กลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างพอเพียง กลุ่มผู้นิยมเจ้าที่รักและเทิดทูนสถาบัน แต่ไม่ต้องการให้ใครแอบอ้างและนำสถาบันพระมหากษัตริย์มาใช้เป็นเครื่องมือ แต่ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ แต่ไม่มีท่าทีในการใช้ความรุนแรงต่อผู้เห็นต่าง

7. <u>ปฏิบัติการตอบโต้</u>

สภาพทางสังคมและเงื่อนไขทางกฎหมายบางประการได้ผลักดันให้กลุ่มที่ไม่ใช่ขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้ากลายเป็นกลุ่มที่ด้อยอำนาจ ดังนั้นปฏิบัติการของขบวนการเหล่านี้จึงอยู่ในลักษณะของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (**Counter Measures/Practices) ซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลายเนื่องจากไม่อาจแสดงออกได้อย่างเปิดเผยในสังคมไทย** อาทิ

- การกระซิบลดทอนความชอบธรรมเพื่อทำลายการครอบงำของสัญลักษณ์
- การสร้างสื่อใต้ดิน กระแสรองแฉเรื่องผิดศีลธรรมหรือการวางตัวไม่เหมาะสมของสมาชิกราชวงศ์
- การเปิดโปงข้อมูลด้านลบเกี่ยวกับนโยบายและบทบาทสาธารณะของสถาบันกษัตริย์ในทางวิชาการ
- การประณามกลุ่มนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าว่าแอบอ้างเพื่อหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง
- การรณรงค์ ชุมนุม เดินขบวน ต่อต้าน เบื่อหน่ายการกระทำของกลุ่มนิยมเจ้าอย่างล้นเกิน

- การเสียดสี ล้อเลียน ทำให้ผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้ากลายเป็นตัวตลก "เสียหน้า"
- การป่วนทางวัฒนธรรมต่อสื่อ สัญลักษณ์ ของกลุ่มนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าให้ "ดูไม่ดี"

8. **<u>ข้อมูลมุมกลับ</u>**

เมื่อพิเคราะห์ถึงข้อมูลข่าวสารที่ผ่านการปฏิบัติโต้กลับขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า **(Counter messages)** จะพบว่า ข้อมูลเหล่านี้มีปัญหาในเรื่องความเป็นจริงอยู่ไม่น้อย แต่สิ่งที่เป็นเรื่องน่าวิตกกังวลต่อผู้ที่รักสถาบันกษัตริย์อย่างแท้จริงกลับอยู่ที่ว่าข้อมูลเหล่านี้ถูกเก็บกดอยู่ใต้ดินจนไม่ได้รับการพิสูจน์ แต่ก็ได้ทำให้คนจำนวนไม่น้อยเชื่อว่า "จริง" และกระทบกระเทือนต่อภาพลักษณ์ของสถาบันกษัตริย์ไม่มากก็น้อย ข้อมูลเหล่านั้นได้แก่

- เรื่องติฉิน นินทา ที่ไม่มีการพิสูจน์ว่า "จริง" หรือ "เท็จ"
- เรื่องส่วนตัวของสมาชิกราชวงศ์
- ข้อมูลและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของราชวงศ์ และองค์กรที่จัดการทรัพย์สินสถาบันส่วนพระมหากษัตริย์
- ข้อมูลและกิจกรรมทางเศรษฐกิจการเมืองของกลุ่มผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า โดยเฉพาะข้อมูลด้านลบ
- ความเบื่อหน่าย โกรธแค้น เกลียดชัง ต่อขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า

- การลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของมวลชนในขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า
- สัญลักษณ์ และภาพลักษณ์ที่เสื่อมถอย ของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า และเป็นที่เศร้าใจยิ่งนักเนื่องจากได้สร้างผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของสถาบันไปด้วย

ยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศก้าวหน้ามากเท่าไร เรื่องซุบซิบนินทา ซึ่งแต่เดิมจำกัดอยู่ในคนวงใน ก็สามารถขยายวงไปสู่คนแปลกหน้าที่อยู่ในชุมชนเสมือนบนโลกออนไลน์ และถูกนำไปผลิตซ้ำเผยแพร่ในโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างรวดเร็วและแพร่หลายขึ้นเป็นอันมาก เช่น กรณีเรื่องเล่าโรงงานปลากระป๋อง และเรื่องเล่าจากเจ้าของนามปากกา Hi's เป็นต้น

9. <u>ผลทางกฎหมาย</u> Legal Consequences

บทความชิ้นนี้มีความประสงค์หลักที่จะพยายามเชื่อมโยงให้เห็นว่าอารมณ์ความรู้สึกที่ขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าผ่านกระบวนการโฆษณาประชาสัมพันธ์นั้นได้สร้างผลกระทบต่อการบังคับใช้กฎหมาย การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และคำพิพากษาของตุลาการมากน้อยเพียง จึงจะลองเปิดประเด็น แล้วนำกรณีศึกษาที่น่าสนใจในประเด็นเหล่านั้นมาตั้งเป็นข้อคำถามเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้ถกเถียงกันต่อไป ประเด็นต่างๆ ได้แก่

- การทำให้อารมณ์และความรู้สึก อยู่เหนือ เหตุผล โดยใช้ภาพลักษณ์และวัฒนธรรมที่ครอบงำสมามารถ อยู่เหนือกฎหมายและ นิติธรรม เช่น กรณีขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าแสดงความเกลียดชังต่อผู้ชุมนุมเสื้อแดง และการสนับสนุนให้ใช้กำลังในการสลายชุมนุมของชนชั้นกลาง เสื้อเหลือง หลากสี ซึ่งเข้าข่ายการยุยงให้ก่ออาชญากรรมและการเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

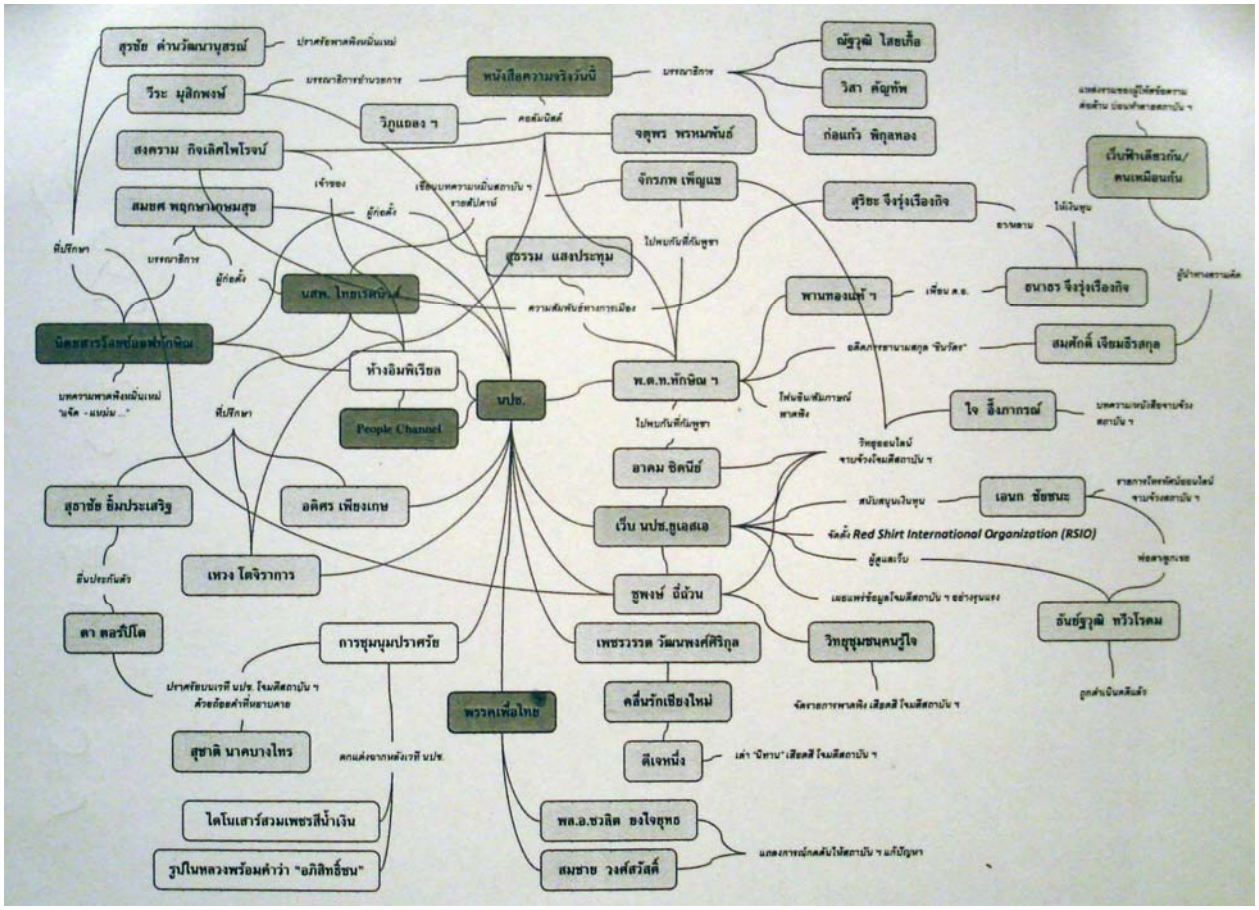

- การใช้อำนาจและกำลังอาวุธเข้ายึดครอง และทำตัวอยู่นอก(บังคับ)กฎหมาย อยู่เหนือกฎหมาย ทำลายหลักนิติรัฐ ทั้งการออกกฎหมายและฉีกกฎหมาย ทั้งในลักษณะตัวการและผู้สนับสนุนของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า ดังปรากฏ กรณีการเรียกร้องให้มีการรัฐประหารโดยอ้างว่าปกป้องราชบัลลังก์ ซึ่งมีความผิดทางอาญา มาตรา 113 ว่าด้วยการกบฏ ซึ่งเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งรัฐ
- การจับตาคนที่ไม่แสดงออกต่อสัญลักษณ์สถาบัน และนำไปสู่ความรุนแรงที่ไม่ต้องรับผิด เช่น คดีนายโชติศักดิ์ไม่ยืนเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมีในโรงภาพยนตร์ จนมีมวลชนผู้เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าเข้าทำร้ายร่างกาย และแจ้งความดำเนินคดีอาญา มาตรา 112 และ พรบ.โรงมหรสพฯ
- ขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าได้ฉกฉวยเอาสัญลักษณ์ของสถาบันถูกนำไปใช้เป็นอาวุธในชีวิตประจำวัน เช่น คดีโรงงานไทรอัมพ์กับคนงาน โดยในคดีนี้ผู้บริหารได้ขอให้ศาลแรงงานอนุญาตให้ไล่ จิตรา คชเดช ออกจากบริษัท เนื่องจากได้สวมใส่เสื้อที่มีข้อความว่า “ไม่ยืนไม่ใช่อาชญากร คิดต่างไม่ใช่อาชญากรรม” ไปออกรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับสิทธิสตรีในการทำแท้ง และกระทบต่อภาพลักษณ์และยอดขายของบริษัท และศาลแรงงานมีคำพิพากษาอนุญาตให้ไล่จิตรา ซึ่งเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานออก

เพราะจิตราใส่เสื้อดังกล่าวแสดงถึงการไม่มีจิตสำนึก “ประชาชาติ” (แบบ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และ รัชกาล6 ที่ต้องมีสถาบันกษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจคนไทยทั้งชาติ)

- การใช้ความรุนแรงต่อผู้วิพากษ์วิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น กรณีฝาแฝดแห่งขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าต่อยหน้าวรเจตน์ ซึ่งการกระทำของคนทั้งสองมีลักษณะเป็นอันธพาลอย่างชัดเจน และภาคภูมิใจในสิ่งที่ทำ รวมถึงมีแรงสนับสนุนจากขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้า

- การขับเคลื่อนประเด็นความยุติธรรมในสังคมและกฎหมาย โดยใช้เรื่อง “สองมาตรฐาน” ต่อ “คนดี” มาวิเคราะห์ เช่น กรณีเขายายเที่ยง ซึ่งอัยการสั่งไม่ฟ้อง พล.อ.สุรยุทธ์ อดีตนายกรัฐมนตรีในข้อหาบุกรุกป่าสงวน
- การเรียกร้องความเป็นธรรมทางกฎหมาย โดยหลัก “ความไม่เสมอภาค” ต่อหน้ากฎหมาย ที่ก่อให้เกิดวาทกรรมทางการเมืองเรื่อง วาทกรรม “ไพร่-อำมาตย์” เช่น การดำเนินคดีต่อผู้ชุมนุมและแกนนำ เหลือง – แดง ที่ไม่เท่าเทียมกัน มีการเร่งรัดคดีต่างกัน สิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวไม่เสมอภาคกัน

- การต่อสู้เพื่อผลักดันให้มีการปรับปรุงแก้ไข กฎหมายอาญา มาตรา 112 กับการอยู่นอกคำวิจารณ์ โดย เครือข่ายผู้นิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าทั้งหลายปกป้องโดยไม่ฟังเหตุผลใดๆทั้งสิ้น และมีการแสดงความเกลียดชังเหยียดหยาม ปลุกระดมให้ใช้ความรุนแรง ดังปรากฏใน กรณีต่อต้าน นิติราษฎร์และคณะกรรมการรณรงค์แก้ไข ม. 112(ครก.112)
- การอ้าง “ความมั่นคง” “ความสงบเรียบร้อย” และ “ศีลธรรมอันดี” อย่างคลุมเครือโดยเชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์ เพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลข่าวสาร และงานศิลปะบันเทิงรูปแบบต่างๆ เช่น การระงับเผยแพร่สารคดี 80 ปี อภิวัฒน์ประเทศไทยของช่องทีวีไทย 24 มิถุนายน 2555 และหนังสั้นอีกหลายเรื่อง
- การใช้สถาบันกษัตริย์เป็นข้ออ้างในการออกกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงฯ และการประกาศ “สภาวะฉุกเฉิน” โดยฝ่ายบริหารและฝ่ายความมั่นคง ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ความรุนแรง เช่น การใช้ผังล้มเจ้าสร้างความชอบธรรมให้กับการปราบปราม และยกเว้นสิทธิของประชาชน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับผิดทางกฎหมายภายใต้ความคุ้มกันของ

กฎหมาย รวมถึงการคงอยู่ของชุดกฎหมายความมั่นคงที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ อันได้แก่ กฎอัยการศึก พรก.การแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินฯ พรบ.การรักษาความมั่นคงภายในฯ

- การนำข้อ 27 แห่งธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยเรื่อง การยกเลิกความคุ้มกันประมุขแห่งรัฐกับ ความลักลั่นของกษัตริย์อยู่เหนือการเมืองในระบบกฎหมายและการเมืองไทย มาเป็นข้ออ้างหลักในการไม่ให้สัตยาบันต่อธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ซึ่งหน่วยงานด้านความมั่นคง เช่น สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) อ้างการไม่ให้สัตยาบันเพื่อปกป้องสถาบันกษัตริย์มาเป็นเครื่องกำบังตน เสมอ

10. <u>ผลกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์</u> Impacts on Monarchy

ด้านบวก

- กลุ่มที่ทำดีจริง เสริมภาพลักษณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ สร้างพระบารมี(อำนาจนำทางสัญลักษณ์/วัฒนธรรม)
- พระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมือง และมีเสถียรภาพสูง
- สถาบัน/สัญลักษณ์ เป็นของคนจำนวนมากในสังคม (ศูนย์รวมจิตใจคนไทยทั้งชาติ)

ด้านลบ

- กลุ่มแอบอ้างหรือทำไม่ดี ทำลายภาพลักษณ์สถาบันกษัตริย์ ลดทอนพระบารมี (วิกฤตอำนาจนำ)
- พระมหากษัตริย์เป็นส่วนหนึ่งของการเมือง หรืออยู่ในท่ามกลางความขัดแย้ง

- สถาบัน/สัญลักษณ์ ของคนจำนวนหนึ่งในสังคม (ศูนย์รวมจิตใจคนไทย”อ้างว่า”รักชาติ)

11. <u>ผลกระทบต่อสังคมไทย</u> Impact on Society

ด้านบวก

- สถาบัน/สัญลักษณ์ ซึ่งหลอมรวมอัตลักษณ์ที่หลากหลายของคนจำนวนมากให้อยู่ร่วมกันได้
- เพิ่มวิธีการในการระงับข้อพิพาทโดยสันติในสังคมไทย
- ความชอบธรรมของโครงสร้างและวัฒนธรรมในการปกครองของรัฐ
- นิติรัฐ และนิติธรรม
- รัฐที่ไม่ต้องใช้กำลังบีบบังคับ

ด้านลบ

- สถาบัน/สัญลักษณ์ ซึ่งได้กีดกันคนจำนวนมากให้เป็นคนชายขอบของสังคม
- สูญเสียทางเลือกในการฝ่าวิกฤตความขัดแย้ง
- วิกฤตความชอบธรรม
- เผด็จการ อำนาจนิยม และการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

- การใช้ความรุนแรงเข้าประหัตประหารกัน

12. <u>มาตรการแก้ไข</u>

- การควบคุมมิให้องค์กรที่ไร้ความรับผิดชอบทางสังคมฉกฉวยสัญลักษณ์ของสถาบันไปเสริมภาพลักษณ์ตน
- จัดเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม จากองค์กรทางธุรกิจที่นำสัญลักษณ์ไปใช้เพราะเป็นผลประโยชน์ทางธุรกิจ
- การได้เวลาโฆษณาหรือการเสริมภาพลักษณ์ในลักษณะการตลาดแบบไขว้(Cross-Promotion) สนง.ทรัพย์สินฯ รัฐต้องรวมเข้ามาเป็นรายได้พึงประเมิน เพราะเป็นสิ่งที่ได้มาซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ บนพื้นฐานในการออก กม.เก็บภาษีจาก สนง.ทรัพย์สินเพื่อนำรายได้เข้ารัฐ
- การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อกับการแสดงความคิดเห็นในสังคมไทย เช่น กฎหมายอาญามาตารา 112 ให้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการถกเถียงเกี่ยวกับสถานะและบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ได้อย่างปลอดภัย และไม่มีกลุ่มใดนำกระบวนการบังคับตามกฎหมายดังกล่าวไปเป็นอาวุธในการทำร้ายผู้ที่เห็นต่าง
- การปรับปรุงชุดกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงให้สอดคล้องกับสิทธิเสรีภาพที่ประกันไว้ในรัฐธรรมนูญไทย
- การปรับลดงบประมาณรักษาภาพลักษณ์ของสถาบันฯ เนื่องจากสังคมไทยอยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง และมีขบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าอ้างอิงสถาบันร่วมด้วย เพื่อลดการกดทับความเห็นที่แตกต่างหลากหลายต่อสถานะและบทบาทของสถาบัน

พระมหากษัตริย์ รวมถึงทำลายข้ออ้างของขอบวนการนิยมเจ้าอย่างออกนอกหน้าด้วยข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอย่างเสรี

บรรณานุกรม

กองบรรณาธิการเอเอสทีวี. ขบวนการล้มเจ้า. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ, 2552.

เกษียร เตชะพีระ. **สงครามระหว่างสี : ก่อนถึงจุดไม่อาจหวนกลับ**. กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊กส์, 2553.

เกษียร เตชะพีระ. **สงครามระหว่างสี : ในคืนวันอันมืดมิด**. กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊กส์, 2553.

เกษียร เตชะพีระ. 2 แนวโน้มที่แยกแย้งของระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ใน **สยามยามเปลี่ยน(ไม่)ผ่าน**. กรุงเทพฯ: ฟ้าเดียวกัน, 2555.

ชินอิชิ ชิเกโตมิ. *ความยุ่งเหยิงทางการเมืองในประเทศไทย: การวิเคราะห์จากแง่มุมประวัติศาสตร์* **ฟ้า เดียวกัน** ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2554, หน้า 77-87.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. "อ่านพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ผ่านแว่นการเมืองของสุนทรียศาสตร์" ใน ไอดา อรุณวงศ์(บรรณาธิการ). **วาสารอ่าน**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 , มกราคม-มีนาคมคม 2554.

ธงชัย วินิจจะกูล. *มรดกสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในปัจจุบัน*ใน **สยามยามเปลี่ยน(ไม่)ผ่าน**. กรุงเทพฯ: ฟ้าเดียวกัน, 2555.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. **วัฒนธรรมคนอย่างทักษิณ**. กรุงเทพฯ: มติชน, 2549.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. **รากหญ้าสร้างบ้านชนชั้นกลางสร้างเมือง**. กรุงเทพฯ: มติชน, 2552.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. **การเมืองเรื่องผีทักษิณ**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์, 2553.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. **กัมมทยาโทของสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์, 2553.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. **การเมืองของเสื้อแดง**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์, 2553.

ประจักษ์ ก้องกีรติ. *นิทานสอนใจว่าด้วยความโง่ จน เจ็บ ของผู้เลือกตั้งในชนบท: มายาคติและอคติของนักรัฐศาสตร์ไทย* **ฟ้าเดียวกัน** ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2551, หน้า 140-155.

ประชา สุวีรานนท์. อัตลักษณ์ไทย: จากไทยสู่ไทยๆ. กรุงเทพฯ: ฟ้าเดียวกัน, 2554.

ประวิตร โรจนพฤกษ์. *ปรากฏการณ์ปั่นพอง และปฏิกิริยาโต้กลับ: กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและการเซ็นเซอร์ตัวเองของหนังสือพิมพ์กระแสหลัก* **ฟ้าเดียวกัน** ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2551, หน้า 158-170.

โยชิฟูมิ ทามาดะ. *ประชาธิปไตย การทำให้เป็นประชาธิปไตย และการออกจากประชาธิปไตยของประเทศไทย* **ฟ้าเดียวกัน** ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2551, หน้า 98-139.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. จุดไฟในสายลม. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊ก, 2552.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. นิติรัฐกับความยุติธรรมทางสังคม **ฟ้าเดียวกัน** ปีที่ 7 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2552, หน้า 66-87.

วสันต์ ปัญญาแก้ว (บรรณาธิการ). **การเมืองของราษฎรไทยยุคหลังทักษิณ**. เชียงใหม่ : วนิดาการพิมพ์, 2555.

วาด รวี (บรรณาธิการ). **วิกฤต19 : ลำดับเหตุการณ์บ้านเมือง 19 กันยายน 2549 - 19 พฤษภาคม 2553**. กรุงเทพฯ : ศรีปัญญา, 2554.

ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์. ประชาธิปไตยก็เรื่องของ "เรา" ?. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2554.

สมชาย ปรีชาศิลปะกุล. *หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ* **ฟ้าเดียวกัน** ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2551, หน้า 148-157

สายชล สัตยานุรักษ์**. คึกฤทธิ์กับประดิษฐกรรมความเป็นไทย.** กรุงเทพฯ : มติชน, 2550**.**

อภิชาติ สถิตนิรามัย. "เสื้อแดงคือใคร : ม็อบเติมเงิน ไพร่ หรือชนชั้นกลางใหม่ กับทางแพร่งของสังคมไทย" ใน ภิญโญ ไตรสุริยธรรมา. **Red Why : แดงทำไม**. กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊กส์, 2553.

อรรถจักร สัตยานุรักษ์. **จะรักกันอย่างไร ในเมื่อเรายังไม่เข้าใจกัน**. กรุงเทพฯ : oh my god, 2553.

อุเชนทร์ เชียงแสน. *กำเนิด "เสื้อแดง" ในฐานะขบวนการโต้กลับ* **ฟ้าเดียวกัน** ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-ธันวาคม 2554, หน้า 123-154.

Tyrell Harberkorn, *Revolution Interrupted* (Wisconsin: University of Wisconsin Press ,2011).